

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Volný pohyb služeb

Free Movement of Services

Student: Lucie Pelcová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Ing. Magdaléna Kudelová, Ph. D.

Ostrava 2008

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně přílohy vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 25. dubna 2008

.....

Lucie Pelcová

S poděkováním za cenné rady a vstřícný přístup své vedoucí bakalářské práce paní
Mgr. Ing. Magdaléně Kudelové, Ph. D.

Obsah

Úvod	1
1 Volný pohyb služeb na vnitřním trhu.....	3
1.1 Definice služeb (pojem volný pohyb služeb).....	3
1.1.1 Rozsah volného pohybu služeb	4
1.1.2 Výjimky ze svobody poskytování služeb	5
1.1.3 Charakteristika volného pohybu služeb	6
1.2 Formy poskytování služeb	7
1.3 Osoby oprávněné k volnému pohybu služeb	9
1.3.1 Fyzické osoby.....	9
1.3.2 Právnícké osoby (společnosti).....	9
1.4 Svoboda usazování	10
1.4.1 Pojem usazování.....	10
1.4.2 Osoby oprávněné ke svobodě usazování	10
1.4.2.1 Společnosti oprávněné ke svobodě usazování	11
1.4.3 Obsah svobody usazování.....	11
1.4.4 Rozsah svobody usazování	11
1.4.5 Právo usazení v. volný pohyb služeb.....	12
1.4.6 Svoboda usazování a volný pohyb služeb ve vztahu k právním řádům členských států EU	13
1.5 Zákaz diskriminace.....	13
1.6 Vysílání pracovníků.....	15
1.6.1 Směrnice o vysílání pracovníků	17
1.6.2 Zásady při vysílání pracovníků	18
2 Problémy spojené s fungováním svobody poskytování služeb	19
2.1 Dovolena opatření omezující volný pohyb služeb	21
2.2 Omezení svobodného vysílání pracovníků	22
2.2.1 Administrativní kroky při vysílání pracovníků	23
2.2.2 Kontrolní instituty	23
2.3 Uznávání odborné kvalifikace.....	24
2.4 Přechodná období	27

2.5	Souhrn opatření nutných při volném poskytování služeb.....	28
3	Zhodnocení nové směrnice o službách.....	30
3.1	Od Lisabonu ke směrnici	30
3.1.1	Cíle směrnice.....	32
3.2	Vývoj návrhu směrnice.....	32
3.3	Hodnocení institutů vyňatých ze směrnice	34
3.4	Obsah konečné verze směrnice	35
3.4.1	Kapitoly směrnice - nejdůležitější nástroje směrnice	36
3.5	Kritika směrnice	40
3.6	Dopady směrnice o službách.....	41
3.7	Hodnocení směrnice o službách na vnitřním trhu.....	42
3.7.1	Řeší směrnice vymezené bariéry?	43
	Závěr	45
	Seznam použité literatury	47
	Knihy	47
	Internetové zdroje.....	47
	Seznam zkratk	50
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	51
	Seznam příloh.....	52
	Přílohy.....	53
	Přehled služeb.....	53

Úvod

Sektor služeb získává v současné době stále více na významu. V rámci Evropské unie se podílí na růstu HDP až dvěma třetinami, přičemž zaměstnává více než polovinu práceschopného obyvatelstva. Takového úspěchu je dosaženo i přesto, že sektor služeb není v Evropské unii doposud zcela liberalizován.

Svoboda poskytování služeb zůstala ve svém vývoji v porovnání s ostatními svobodami jednotného vnitřního trhu poněkud pozadu. Tento výrok podporuje fakt, že dodnes na trhu služeb přetrvávají problémy a bariéry, které jejich volný pohyb omezují, ztěžují a někdy dokonce znemožňují. Jedná se o administrativní a technické překážky, stejně jako o překážky právní nebo kulturní, jež si mezi sebou kladou členské státy navzájem.

Požadavek liberalizace služeb je zakotven již v Římské smlouvě. Tenkrát byla realizace tohoto cíle naplánována do konce roku 1970. To, že se Evropské unii v oblasti služeb nepodařilo aplikovat jednotná pravidla pro zajištění koordinace této svobody, je dáno především různorodou a zejména specifickou povahou jednotlivých druhů služeb.

V dnešní době je trh služeb nadále poznamenán přetrvávajícími překážkami. Hlavním podnětem pro to, aby se stávající situace začala nějakým způsobem řešit, se stala Lisabonská strategie. Pokud mělo být dosaženo jejích cílů, jejichž splnění se pro EU stalo významnou prioritou, bylo nezbytné dotvořit trh služeb. Na tento požadavek reagovala Evropská komise v nedávné době přijetím návrhu směrnice o službách na vnitřním trhu, která předpokládala pozitivní a především radikální změnu nevyhovujícího stavu. A jak se tato změna projeví? Na tuto otázku, nyní nanejvýš aktuální, se pokusím v závěru své práce odpovědět.

Má práce je zaměřena na charakteristiku svobody poskytování služeb a je členěna do tří kapitol. Jejím cílem je zjistit, zda a jak právě výše zmíněná směrnice o službách řeší problémy vyskytující se na trhu služeb.

V první kapitole jsou vedle teoretického vymezení pojmu volného pohybu služeb rozpracovány i rozsah a charakteristika volného pohybu služeb. Stejně tak jsou definovány formy poskytování služeb a výjimky z této svobody. V neposlední řadě jsou zde uvedeny osoby k této svobodě oprávněné. Svoboda volného pohybu služeb zahrnuje také svobodu usazování, která bezpochyby stojí za povšimnutí. Současně je věnována pozornost zákazu diskriminace. Konečně se zaměřuji na popis a vysvětlení úpravy o vysílání pracovníků.

Pro splnění cíle mé práce bylo nezbytné orientovat se na druhou část, v níž se vychází z poznatků získaných v předchozí kapitole a z níž získané poznatky opět zúročím v kapitole poslední. Pokusila jsem se zaměřit se zde na problémy přetrvávající na trhu služeb

a zabraňující fungování svobody volného pohybu služeb. Je možné nalézt zde důvody přetrvávání těchto komplikací. Některá opatření, ač pro liberalizaci služeb omezující, jsou dovolená a přímo vyžadovaná, neboť je třeba mít zároveň na paměti, že členské státy mají také své vlastní národní zájmy, které chtějí prosazovat a respektovat. Na konci je soustředěn výčet opatření, která je nutno při překonávání překážek zajistit, pokud jsou poskytovány služby za hranice.

Konečná část je věnována nové směrnici o službách, kde je v úvodu podrobněji vysvětleno pozadí jejího vzniku. Dále jsou definovány její cíle a popsána cesta, jakou se ubíral původní návrh směrnice až do fáze jejího přijetí. Následuje stručné pojednání o nejdůležitějších institutech směrnice, uvádím také některé ohlasy na její adresu a konečně se snažím vytyčit, změny, které směrnice zavádí a zamýšlím se nad tím, jak dalece řeší problémy spojené s fungováním svobody poskytování služeb.

1 Volný pohyb služeb na vnitřním trhu

1.1 Definice služeb (pojem volný pohyb služeb)

Pojem volného pohybu služeb je zakotven v primárním právu již od vzniku Evropského společenství. Základním článkem primárního práva je čl. 49 smlouvy o Evropském společenství (dále jen SES).

Definice volného pohybu služeb je rozvinuta ve čl. 50 Smlouvy. Za služby jsou podle tohoto článku považovány výkony zpravidla poskytované příjemci za úplatu, pokud tyto činnosti nepodléhají předpisům o volném pohybu zboží, kapitálu a o svobodě pohybu osob¹. Právě těmito činnostem by měla být v rámci volného pohybu služeb zajišťována liberalizace.

Na druhé straně výkony realizované bez úplaty spadají pod čl. 50/1 SES jen tehdy, pokud jsou taková plnění jinak běžně poskytovaná za úplatu^{2,3} (například poskytování zdravotní péče je službou ve smyslu Smlouvy o ES, kde úplatu poskytuje zdravotnickému zařízení za pacienta, jenž je plátcem zdravotního pojištění, zdravotní pojišťovna).

Svoboda volného poskytování služeb má mezi ostatními svobodami relativně samostatné postavení. Důvodem toho je stále rostoucí význam pojmů služba, volný pohyb a poskytování služeb, které představují z hospodářského, ekonomického a právního hlediska samostatnou kategorii.

Z článku 50/1 SES je zřejmé, že služba jakožto výkon určité činnosti vykazuje nehmotný charakter. Dále jsou v odst. 2 služby specifikovány jako činnosti průmyslové a obchodní povahy, řemeslné činnosti a činnosti v oblasti svobodných povolání. Pod volný pohyb služeb tak spadá např. cestovní ruch a oblast stavebnictví stejně jako finanční a bankovní služby, pojišťovnictví, zprostředkovatelská, poradenská a propagační činnost, ale i výkony lékařů, architektů, inženýrů a advokátů.

¹EUROSKOP. *Smlouva o založení Evropského společenství v aktuálním znění*. [online]. c2006 – 2008, [cit. 2008-01-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/30/8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>>.

²Dauses, M. A.: *Příručka hospodářského práva EU*. 1. vydání. 2002.

³To je důležité zejména pokud se jedná o činnosti, za které se vybírají poplatky, jako tomu je u služeb veřejné správy, např. u veřejnoprávní televize. Není zde vyžadováno, aby úplatu uhradil příjemce plnění. Zcela postačí, poji-li se výkon činnosti s protiplněním.

V hospodářském pojetí však není pojem služby vnímán stejným způsobem, jako je chápán právě v čl. 50/1 SES. Ekonomie službou rozumí hospodářské výkony, které nespočívají ve výrobě zboží nebo surovin. Proti tomu vystupuje komunitární pojetí s tvrzením, že rozhodujícím není členění určitých výkonů do určitých kategorií. Svoboda poskytování služeb je spojena s přeshraniční hospodářskou činností, přičemž se ústředním zájmem stává podoba, v jaké daný výkon překračuje hranici, a překážky stojící mu přitom v cestě.

Mezi služby spadá i provozování loterií a jiných sázkových her. Loterijní a sázkové společnosti provozují činnost za protiplnění, formou platby za los či jiný sázkový lístek. Přestože je provozování těchto typů her prakticky ve všech členských státech EU přísně regulováno a podléhá přísnému dozoru státních orgánů, zcela zakázány nejsou loterie v žádné členské zemi EU. Z hlediska spotřebitele představuje loterie zcela rekreační druh činnosti, kde návratnost vynaložených prostředků závisí ve většině případů na náhodě. I přesto je však provozování loterie nutno považovat za ekonomickou činnost. Právní řády členských států si ale stanoví pravidla pro nakládání s případným ziskem.

Naopak za službu ve smyslu čl. 49 SES nelze považovat provozování státního vzdělávacího systému. Školství je garantováno státem a financováno z veřejných fondů, nikoli z finančních prostředků studentů či rodičů. Stát plní svou ústavní povinnost jako garant vzdělání zajistit jeho přístupnost pro obyvatele.

1.1.1 Rozsah volného pohybu služeb

Volný pohyb služeb zahrnuje také omezení vztahující se na úpravy, které se týkají produktů, jež přímo či nepřímo stěžují poskytování služby jejím poskytovatelem nebo přijetí služby příjemcem. Do působnosti volného pohybu služeb spadají jak úpravy o finančním vybavení poskytovatele služeb, tak i ustanovení o spolehlivosti nebo důkazech znalostí ve formě diplomu, osvědčení atd.

Pod volný pohyb řadíme také tzv. doprovodná (sekundární) práva, jimiž jsou svoboda vstupu a pobytu pro poskytovatele služeb. Tato doprovodná práva jsou nezbytná pro přeshraniční výměnu produktů. Právo pobytu je přitom úzce spjato s dobou poskytování služeb a vztahuje se také na rodinné příslušníky.

Volný pohyb služeb zahrnuje také všechny činnosti poskytovatele služby, jež slouží k přípravě přeshraničního plnění. Tzn. všechna opatření spjatá s otevřením trhu, (jako např. reklama), plněním smlouvy a vymáháním práva. Dále zahrnuje i veškeré kroky nutné k poskytnutí služby nebo s poskytnutím služby související: převedení personálu, materiálu.

Pod volný pohyb služeb spadají i jiná zprostředkovaně působící omezení. Např. předpisy týkající se nabývání nemovitostí, nájmu bytů a získávání úvěrů.

V rámci volného pohybu služeb jsou přiznána práva také příjemcům služeb, kteří tímto získávají nárok na volný pohyb přes hranice, jehož součástí představují doprovodná práva jak na vstup a návrat po ukončení činnosti, tak i na pobyt během přijímání služby. Tato práva se týkají také rodinných příslušníků.

1.1.2 Výjimky ze svobody poskytování služeb

Právo poskytovat služby a ani dále pojednané právo usazování nejsou právy absolutními, tudíž existují výjimky z jejich užívání. Tato práva jsou omezena, a to z důvodů, jež jsou uvedeny ve Smlouvě, ale také z důvodů, které přímo vyplývají z faktu, že daný subjekt práva je cizincem. Tyto případy, kdy subjekt cizí státní příslušnosti nemá stejné právní postavení jako domácí subjekt, jsou vyňata ze zákazu diskriminace. Omezení se vztahují na:

- a) ochranu národní bezpečnosti, veřejného pořádku a veřejného zdraví, ochranu spotřebitele nebo prevenci trestné činnosti;
- b) vyloučení cizince z účasti na výkonu státní moci, kdy čl. 55 SES odkazující na čl. 45 SES přímo odnímá právo na usazení a na svobodu poskytování služeb osobám, které ačkoli nejsou zaměstnanci státní správy, by mohly vykonávat činnost, která je, třeba jen příležitostně, spojena s výkonem státní moci;
- c) kvalifikační předpoklady, kdy překážkou pro výkon určitých povolání jsou právě problémy s osvědčováním kvalifikačních předpokladů, neboť platí, že vysokoškolské diplomy nejsou automaticky uznávány v zahraničí;
- d) zvláštní pravidla pro výkon určitých povolání – představují vybrané požadavky za účelem zajistit dostatečnou kvalitu výsledků činnosti.

ESD se ve věci *C-36/02 Virtuální vraždy* zabýval otázkou ochrany veřejného pořádku v německém Bonnu.

Řešilo se, zda je provozování laserdromu (podnikatelská činnost), kde se cílem většiny her stalo zasažení co největšího počtu lidí laserovým paprskem do terčů umístěných na jejich tělech, slučitelné se svobodou volného pohybu služeb a volného pohybu zboží, neboť tato činnost je v rozporu se základními hodnotami zakotvenými v národní ústavě. Není totiž možné tolerovat hry na vraždící se lidi, jelikož toto jednání je v rozporu s veřejným

pořádkem. Provozování takových laserových sportů bylo v Bonnu pod podmínkou vysoké sankce zakázáno.

V tomto případě dospěl ESD k názoru, že z hlediska komunitárního práva lze tuto podnikatelskou činnost zakázat z důvodu ochrany veřejného pořádku, protože takovéto simulace vražd urážejí lidskou důstojnost⁴.

1.1.3 Charakteristika volného pohybu služeb

Charakteristickými znaky volného pohybu služeb je dočasnost, nepravidelnost (tedy příležitostná povaha) a přeshraniční prvek, tudíž o svobodu poskytování služeb se jedná v případě, kdy jsou služby nabízeny z jednoho státu do druhého bez předchozího usazení poskytovatele v cílové zemi. Volný pohyb služeb představuje zároveň právo poskytovatele služeb vykonávat své zaměstnání dočasně v jiném členském státě za stejných podmínek, jaké tento stát ukládá vlastním příslušníkům.

Volný pohyb služeb je tedy definován absencí sídla nebo trvalého bydliště na území daného státu.

Volný pohyb služeb znamená jak právo služby poskytovat, tak i právo služby přijímat.

Výkon činnosti v rámci čl. 49 SES v hostitelském státě musí splňovat následující podmínky:

a) musí obsahovat komunitární prvek,

jenž je důležitým znakem služby. Je vyžadováno, aby ten, který službu poskytuje, byl z jiného členského státu vnitřního trhu než je země, v níž jsou služby poskytovány.

Splnění této podmínky může nabývat několik různých podob. Může se vázat na poskytovatele či na příjemce služby a pak se jedná o službu osobního charakteru jako je např. průvodcovská činnost po jiném členském státě EU nebo řemeslná činnost. Může existovat i sama o sobě jako produkt neboli určitá majetková hodnota (např. ve formě přeshraničních internetových služeb v rámci EU nebo logistických služeb).

b) musí být zpravidla poskytován za úplatu,

To znamená, že poskytovatel služby sleduje výdělečný účel nebo se podílí na hospodářském životě.

⁴PÍTROVÁ, L., POMAHAČ, R. *Průvodce judikaturou Evropského soudního dvora*. 4. vydání. 2006.

Je nezbytné, aby poskytovatel služby získal za provedený výkon protihodnotu, aby se tedy jednalo o „ekonomickou aktivitu“. Úplata může nabývat jak peněžité, tak i nepeněžité (naturální) formy.

c) nesmí spadat pod ustanovení Smlouvy o volném pohybu zboží, osob nebo kapitálu,

Tato formulace charakterizuje subsidiární povahu svobody poskytování služeb.

V praxi může být služba poskytována např. spolu s produkty finančního trhu nebo se zbožím. V těchto případech je na místě rozlišit, která ze svobod volného trhu je hlavní a která pouze doprovodnou složkou. Např. služba banky v podobě přijetí nebo výdeje finanční hotovosti je doplňkovým úkonem k volnému pohybu kapitálu a plateb pro Společenství. Situace bude posouzena jako volný pohyb kapitálu a plateb ve smyslu čl. 56 SES. Jiným příkladem mohou být spotřebitelské loterie, u nichž je podmínkou účasti v soutěži zakoupení určitého zboží. Zboží je hlavní složkou činnosti, která je doplněna soutěží, do níž jsou zařazeny osoby, které si dané zboží koupily. Spotřebitelská loterie podporuje prodej zboží, proto je posuzována v rámci ustanovení o volném zboží po Společenství podle čl. 23 SES⁵ a následujících. Doprovodná činnost je s hlavní činností posuzována jako celek.

d) musí být pouze ojedinělý a dočasný,

Tato podmínka je velmi úzce spjata se subsidiaritou svobody volného pohybu služeb a je hlavním kritériem jasného vymezení rozdílu mezi volným pohybem služeb a svobodou usazování ve smyslu čl. 43 SES⁶.

e) musí být provázen nezávisle, to znamená za účelem dosažení zisku, jménem poskytovatele a na jeho účet.

1.2 Formy poskytování služeb

V praxi se dnes vyskytují čtyři typické situace pro poskytování služeb, kdy se přes hranice členských zemí pohybuje:

a) poskytovatel služby za účelem dodat službu příjemci do jiného členského státu,

Jinak se tento příklad označuje jako aktivní svoboda (poskytování služeb).

⁵ ONDŘEJ, J., PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J., PULGRET, M. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii*. 1. vydání. 2007.

⁶Svoboda usazování viz podrobněji dále

V tomto případě je nutné odlišit danou situaci od podnikání. Pro rozlišení je důležitým prvkem časové hledisko. Dle něj je volný pohyb služeb charakterizován jako přechodná činnost, zatímco pro podnikání je příznačný trvalý charakter.

Jedná se zde o služby poskytované příslušníky svobodných nebo kulturních povolání v nejširším slova smyslu, spočívající v konzultacích, expertizách a organizování kulturních představení,

služby poskytované průmyslovými techniky

služby poskytované obchodními a průmyslovými zprostředkovateli, které předcházejí úkonu obchodního zastoupení⁷

b) příjemce služby za účelem využití služby v jiném členském státě

Pasivní svoboda (přijímání služeb) předpokládá, že se příjemce služeb nachází v zemi poskytovatele služeb. Evropský soudní dvůr povolil, že volný pohyb služeb zahrnuje také svobodu příjemce plnění pobývat při využívání služby na území jiného členského státu, aniž by byl ve svém právu jakkoli, a to i s ohledem na placení, omezován.⁸

Soud do této kategorie zahrnuje i studijní nebo služební cesty a turistiku.

c) předmět poskytované služby; příjemce ani poskytovatel se nepřemísťují

Tento způsob poskytování služby lze pojmenovat jako korespondenční styk. Význam tohoto způsobu překračování hranice stoupá s rozvojem telekomunikačních služeb. (internetové služby, logistika, poštovní a telekomunikační služby)

d) současně poskytovatel i příjemce služby (průvodcovské služby)

V prvních třech případech je dodržena podmínka přeshraničního prvku - poskytovatel služby je vždy usazen v jiném státě než její příjemce. Ačkoli jsou v posledním bodě usazení poskytovatel i příjemce služby ve stejném členském státě, nositelem komunitárního prvku je zde právě služba, která je poskytována v jiné členské zemi. Typickým příkladem pro tuto kategorii jsou právě průvodcovské služby během zahraničních zájezdů cestovních kanceláří.

Komunitární aspekt může být zahrnut v samotném základě služby, tedy v podstatě plnění. Jestliže má tato podstata původ v jiném členském státě, nebo se ho alespoň týká, pak představuje plnohodnotný evropský prvek. V takovémto případě mohou být poskytovatel

⁷POILLOT-PERUZZETTO, S., LUBY, M., SVOBODA, P. *Evropské právo a podnik*. 2003.

⁸TICHÝ, L., ARNOLD, R., SVOBODA, P., ZEMÁNEK J., KRÁL, R. *Evropské právo*. 2. vydání. 2004.

i příjemce služby usídlení v totožném členském státě. Relevantní dle ESD je, aby podstatné prvky daného vztahu nebyly umístěny do jediné členské země.

1.3 Osoby oprávněné k volnému pohybu služeb

Práva volného pohybu služeb nemohou užívat všichni příslušníci EU. Musí být splněny určité předpoklady.

1.3.1 Fyzické osoby

Dle znění čl. 49 SES zastřešuje volný pohyb služeb všechny služby, jež jsou poskytovány mezi osobami z různého území.

K osobám oprávněným k volnému pohybu služeb patří jen poskytovatelé služeb, jež jsou občany některého z členských států Společenství. Dle Smlouvy není nezbytné, aby byl poskytovatel služby státním příslušníkem země, ve které je usídlen. Nahlížíme-li na volný pohyb služeb z pohledu svobody oběhu produktů (webové stránky např.) přičemž je poskytovatel plnění příslušníkem státu, v němž je usídlen příjemce služby, pojí se čl. 49 SES i s těmito případy. Zmíněný článek je také platný pro případy obrácené diskriminace (diskriminace vlastních státních příslušníků) ze strany státu příjemce.

Pokud jsou občané třetích zemí usídlení v zemi Společenství, nespádají ani tak jako poskytovatelé služeb pod volný pohyb osob. Ačkoli ve čl. 49/2 SES stojí, že Rada na ně může svůj režim rozšířit, tak takové rozhodnutí nebylo ještě vydáno.

Volný pohyb služeb je vztažen pouze na taková plnění, jež jsou poskytnuta příjemci usídlenému v některém členském státě, kde není řečeno, že příjemce musí být příslušníkem některé členské země. Vyplývá to ze skutečnosti, podle níž je přeshraniční charakter služby určován buď na základě kritéria usídlení a nebo byl volný pohyb služeb chápán jako volný pohyb poskytovatele služeb (paralelně se svobodou usazování). Pokud je volný pohyb služeb vnímán jako volný pohyb produktů, nemusí být ani tehdy příjemce služby státním příslušníkem státu Společenství. Hovoříme-li o pasivním volném pohybu služeb (příjemce se přemísťuje za poskytovatelem), je zde vedle usídlení příjemce v některém z členských států nutno vyžadovat také příslušnost některého členského státu.

1.3.2 Právnícké osoby (společnosti)

Společnosti oprávněné k volnému pohybu služeb se řídí čl. 49 SES ve spojení s čl. 55 a 48 SES. Pro poskytovatele služby je dle čl. 49/1 SES důležitá příslušnost ke Společenství. Článek 49 SES lze použít jen pokud je služba poskytována prostřednictvím pobočky ve

Společenství. Jelikož čl. 49 SES rezignuje na státní příslušnost co se týče příjemce služby, do působnosti volného pohybu služeb mohou patřit i přeshraniční služby poskytované vedlejší provozovnou nebo pobočkou na území Společenství i přesto, že mateřská firma nesplňuje kritéria stanovená ve čl. 48 SES.

Právo vstupu a pobytu spojené s pasivním volným pohybem služeb se týká jen společností dle čl. 48/1 SES.

1.4 Svoboda usazování

Svoboda usazování představuje jednu ze čtyř základních svobod tvořících základ jednotného vnitřního trhu Evropského společenství. Tato svoboda je svobodou podnikatelů, jimž umožňuje zvolit si svobodně místo svého podnikání a působit tam, kde jsou dle jejich uvážení nejpříznivější hospodářské podmínky.

Svoboda usazování je upravena Smlouvou o ES v člancích 43 až 48. Základní význam nese čl. 43, který vymezuje pojem práva usazování. Čl. 45 a 46 upravují situace, kdy je toto právo omezeno nebo se neuplatní.

1.4.1 Pojem usazování

Samotná definice pojmu usazování není ve Smlouvě přesně obsažena. Lze ji ale vyvodit z judikatury Evropského soudního dvora, kde je řečeno, že usazováním se rozumí „výkon hospodářské činnosti prostřednictvím stálého zařízení (podniku) v jiném členském státě na neurčitou dobu.“⁹

Pod pojmem usazování si lze představit nejen zahájení podnikání v jiném členském státě (např. založení podniku nebo pobočky), ale i výkon samostatně výdělečné činnosti v jiném členském státě. Ekonomicky činné subjekty se tak stanou spoluúčastníky na ekonomickém životě členského státu odlišného od státu původu.

1.4.2 Osoby oprávněné ke svobodě usazování

Ze znění čl. 43 SES vyplývá, že profitovat z ustanovení Smlouvy o svobodě usazování a odkazovat se na ně je povoleno pouze osobám k této svobodě oprávněným. Především jsou těmito osobami osoby fyzické, jež jsou státními příslušníky některé ze zemí Evropského společenství.

⁹STAVINHOVÁ, P. *Svoboda usazování společností*. [online]. 28. 09. 2006, [cit. 2008-01-30]. Dostupné z WWW: <http://ihned.cz/1-10024760-19380710-000000_print-fb>.

Stejného postavení jako fyzickým osobám se dostává dle čl. 48 také osobám právnickým (společnostem) se sídlem v jakémkoli státě Společenství.

Pojem společnost ve smyslu čl. 48 SES zahrnuje všechny hospodářsky činné subjekty, jež nejsou fyzickými osobami a jež jsou založeny podle obchodního nebo občanského práva včetně družstevních společností. Do této kategorie spadají i jiné právnické osoby veřejného či soukromého práva, které jsou společnostmi výdělečnými. V tomto případě postačí, pokud je jejich hlavním cílem nebo alespoň jedním z cílů dosahování zisku. Neznačená to, že tyto společnosti musejí nutně vytvářet zisk. Musejí však sledovat výdělečný účel. Využívat svobody usazování nemohou a společnosti tudíž rozhodně nejsou myšleny subjekty založené za účelem charitativním, vědeckým, sportovním, pedagogickým atd.

1.4.2.1 Společnosti oprávněné ke svobodě usazování

Svoboda usazování se nevztahuje na všechny výše popsané subjekty založené za účelem výdělků. Aby se tak stalo, musí podniky splňovat podmínky určené ods. 1 čl. 48 SES, tzn.:

☐ jsou založené dle práva některého z členských států a zároveň

☐ mají uvnitř Společenství:

- své sídlo (místo oficiálně uvedené ve stanovách, zakládací listině, společenské smlouvě)
- svou ústřední správu (místo kde orgány společnosti přijímají významná rozhodnutí)
- hlavní místo své podnikatelské činnosti (stěžejní místo výkonu hospodářské činnosti)

Všechna tři kritéria jsou si rovna.

1.4.3 Obsah svobody usazování

Zjednodušeně řečeno poskytuje svoboda usazování právo zvolit si místo svého podnikání. Podle formy usazení rozlišujeme primární usazování, tzn. zřízení primárního provozu a sekundární usazování spočívající ve zřizování zastoupení, poboček, dceřinných společností.

Rozsah primární svobody usazování není u fyzických a právnických osob stejný, přestože čl. 48 SES staví právnické s osoby fyzickými na jednu úroveň.

1.4.4 Rozsah svobody usazování

Svoboda usazování není neomezená. Při usazování v kterémkoli členském státě EU je nutno řídit se pravidly daného státu a respektovat jeho právní řád. Jednotlivé členské státy musejí také při přijímání vnitrostátních předpisů brát v potaz národnímu právu nadřazené

komunitární právo a především zákaz diskriminace a zákaz omezujících opatření, jež určují rozsah svobody usazování. Pokud tyto podmínky národní právní úprava nerespektuje, jedná se pak o porušení komunitárního práva, jehož se každá osoba oprávněná ze svobody usazování může dovolat ve čl. 43 SES.

1.4.5 Právo usazení v. volný pohyb služeb

Svoboda volného pohybu služeb velmi úzce souvisí se svobodou usazování. Za základní kritérium, jak již bylo řečeno, je při rozlišení těchto dvou svobod považována dočasnost a ojedinělost. Činnost je možno poskytovat soustavně nebo dočasně na území členského státu EU osobou z jiného členského státu EU. Jestliže je služba poskytována jen dočasně a ojediněle (spíše formou jednorázových úkonů) a beze změny sídla osoby službu poskytující, jedná se o volné poskytování služeb v rámci Společenství dle čl. 49 SES. Pokud se ovšem osoba z jiné členské země fyzicky usadí, založí firmu a vykonává na území hostitelské země kontinuální činnost, tzn. že se pravidelným a stabilním poskytováním služeb začlení do hospodářského života státu, je považována za osobu usazenou, tudíž je posuzována dle čl. 43 SES.

Pokud se poskytovatel služby zaměří na trh členského státu, v němž není usazen (hostitelského státu), je tímto státem považován automaticky za osobu usazenou, přičemž daná osoba nemusí mít v hostitelském státě zřízenou jakoukoli infrastrukturu. Příkladem může být architekt nabízející prostřednictvím internetu své služby v jiném členském státě EU, a to nejen dočasně a ojediněle. Je soustředěn na trh jiného členského státu, i když zde fyzicky nepracuje.

Taktéž poskytovatel služeb může být v hostitelském státě vybaven určitou infrastrukturou potřebnou k zajištění služeb, aniž by porušil svobodu poskytování služeb ve smyslu čl. 49 SES. Takovou infrastrukturou může být na území hostitelského státu např. kancelář pro příjem zakázek.

Také pojem usídlení napomáhá Smlouvě rozlišit volný pohyb služeb od svobody usazování. Osoba je usídlena tam, kde dlouhodobě pobývá. Znak usídlení partnerů poskytnutí služby v různých státech je typický pro přeshraniční povahu neviditelného plnění. Nezáleží na tom, zda bude služba poskytovatelem v zemi příjemce teprve vyprodukována, nebo přijata a spotřebována zahraniční osobou v zemi poskytovatele. Navíc i existence pobočky znamená usídlení ve smyslu čl. 49 SES, pokud pobočka partnera v zemi druhého partnera není zapojena do procesu poskytování služby.

Hranice mezi oběma svobodami, lépe řečeno právy, je velice tenká. Nastávají případy, kdy není jednoduché určit, o jakou z výše popsaných situací se jedná. Potřeba přesnějšího vytyčení rozdílu mezi oběma svobodami vychází z faktu, že režim volného pohybu služeb je pro poskytovatele výhodnější v tom smyslu, že se nemusí plně podřizovat pravidlům státu, v němž službu vykonává.

1.4.6 Svoboda usazování a volný pohyb služeb ve vztahu k právním řádům členských států EU

Usazená osoba je vázána povinností respektovat právní řád státu, v němž je usazena. Osoba poskytující služby v jiném členském státě než je usazena, se až na výjimky vždy řídí právním řádem státu původu (státu, ve kterém je usazena). Právní řád státu, ve kterém poskytuje služby (hostujícího státu), se na ni vztahuje jen ve zvláštních případech. Hostující členský stát respektuje právní úpravu činnosti ve státě původu poskytovatele služby. Poskytovatel služby má možnost provozovat v hostitelském státě činnost za stejných podmínek, jaké tento stát ukládá vlastním občanům. Z uvedeného vyplývá, že národní právní řády jednotlivých členských států se od sebe liší. Členský stát zachází s osobou poskytující na jeho území služby stejně jako se svými státními příslušníky, pokud toto zacházení neomezuje volný pohyb služeb nedovoleným způsobem.

Osoby poskytující služby se na jedné straně řídí právem státu, z něhož pocházejí, a na straně druhé musí splňovat také některé další podmínky pro výkon činnosti, jež jsou pro změnu platné v hostitelském státě. Avšak osoby „pouze“ poskytující služby jsou osvobozeny od některých povinností, jejichž splnění vyžaduje hostující stát na osobách usazených na jeho území.

Pokud by toto osvobození neexistovalo, byly by osoby poskytující služby nuceny tyto povinnosti splnit hned dvakrát, a to jak ve státě původu, tak i v hostitelském státě. Příkladem může být dvojí zdanění, dvojí zakládání společností včetně případného dvojího splácení základního jmění. Každý hostitelský stát uznává právní řád členského státu původu. Pokud tedy poskytovatelé služeb podnikají ve svém státě původu v souladu s jeho právním řádem, pak mohou tuto činnost vykonávat dočasně a ojedinele také v hostitelském státě.

1.5 Zákaz diskriminace

Článek 43 SES obsahuje ustanovení, které zakazuje diskriminaci na základě státní příslušnosti. Zajišťuje se tak stejný přístup k příslušníkům jiného členského státu EU jako k vlastním občanům. Zákaz tohoto typu diskriminace je upraven v čl. 12 SES jako zásada pro

obsah práv fyzických a právnických osob v celém Společenství. Jedná se o ústřední zásadu zasahující do celého vnitřního trhu s tím, že ovládá pohyb osob a především služeb. Tento zákaz diskriminace je velmi přísně dodržován. Dále se zakazuje diskriminace dle národnosti nebo místa pobytu.

Diskriminace může být dvojího typu, a to skrytá a zjevná. O zjevnou diskriminaci se jedná v případě, kdy vnitrostátní právní úprava přímo odkazuje na státní příslušnost. Platí absolutní zákaz tohoto typu diskriminace. Zákaz může být porušen, pokud tak Smlouva výslovně stanoví¹⁰ a pokud se na některé osoby nevztahuje svoboda usazování. Vymezení těchto osob poskytuje konkrétně čl. 45 SES (činnosti spjaté s výkonem veřejné moci).

Skrytou diskriminaci představuje taková právní úprava, jež se formálně uplatní stejně na všechny občany Společenství, ale týká se hlavně buď pouze vlastních nebo jen cizích státních příslušníků. S oběma skupinami je zacházeno formálně stejně, jen podmínky právní úpravy splňuje jen jedna skupina. Tato diskriminace je také zakázána.

Za daných podmínek nelze za diskriminaci považovat odlišné zacházení se státními příslušníky jiných členských států, je-li toto zacházení přiměřené a existují-li pro ně věcné důvody¹¹.

Zákaz diskriminace postrádá horizontální účinek, z čehož vyplývá, že tento zákaz chrání oprávněné osoby jen proti diskriminačním opatřením členských států, ale již ne před diskriminací soukromoprávních subjektů. Něco jiného však platí tehdy, pokud je možno diskriminační jednání přičíst státu. Evropský soudní dvůr uznal přímý horizontální účinek¹² zákazu diskriminace, ale pouze vůči spolkům a profesním organizacím. Vůči soukromoprávnímu diskriminujícímu subjektu se zákazu diskriminace nelze dovolat přímo. Stát má dle Smlouvy povinnost zajistit, aby k takové diskriminaci nedocházelo.

Zákaz diskriminace a povinnost rovného zacházení značí, že osoby oprávněné ke svobodě usazování mají právo vykonávat samostatnou výdělečnou činnost za stejných podmínek, jaké jsou určeny vlastním státním příslušníkům.

¹⁰ čl. 46 SES, možnost stanovit zvláštní režim pro cizí příslušníky z důvodu veřejného pořádku, veřejné ochrany a veřejného zdraví.

¹¹ Dovolena opatření omezující volný pohyb služeb viz. 2. kapitola

¹² Pojem přímý účinek lze s ohledem na čl. 249 SES a četná rozhodnutí Soudního dvora vymezit takto: *Právní norma má přímý účinek, přiznává-li jednotlivcům (fyzickým nebo právnickým osobám) práva nebo ukládá-li jim povinnosti, a to sama, bez prostřednictví jiné právní normy.*

Zákaz diskriminace vztahující se na svobodu volného pohybu služeb upravuje čl. 50/3 SES. Diskriminace se vzhledem k vlastním příslušníkům nesmí vztahovat jak na zahraniční poskytovatele služeb, tak ani na jejich příjemce.

Příkladem pro nepovolený zásah do svobody poskytování služeb by mohl být například požadavek znalosti úředního jazyka nebo právního řádu hostitelského členského státu v situacích, kdy právě takováto znalost není důležitá pro výkon daného povolání. Dále se může jednat o zákaz vyplácení sázek do zahraničí, kde se jedná jak o porušení volného pohybu služeb, tak i kapitálu a plateb.

Případ diskriminace, jimž se zabýval ESD, mohou uvést následující:

C-113/89 *Rush Portuguesa*. V Portugalsku byl v přechodném období omezen pohyb pracovníků. V té době uzavřela paní Rush Portuguesa subdodavatelskou smlouvu s francouzským stavitelem železnic. Do Francie si tedy přivedla své zaměstnance, kteří ale mohli pracovat jen s pracovním povolením, které ovšem neměli, tudíž paní R. Portuguesa dostala pokutu. Argumentovala tím, že se jedná o volný pohyb služeb a že je oproti domácím poskytovatelům znevýhodněna. Francie vystupovala s tvrzením, že jde o volný pohyb pracovníků, který je omezen. ESD ale dal za pravdu Portugalce¹³.

1.6 Vysílání pracovníků

Problematika vysílání pracovníků se váže ke svobodě poskytování služeb více než-li k volnému pohybu osob. Je více než jasné, že k poskytnutí jakékoli služby je zapotřebí lidské práce. Pokud tedy podnikatel poskytuje služby přes hranice, potřebné práce za něho mohou vykonat zaměstnanci, a to nejen jeho vlastní zaměstnanci, ale také zaměstnanci najatí. Toto právo se vztahuje také na osoby samostatně výdělečně činné, jež mohou vyslat samy sebe. Charakter zprostředkování služby těmito pracovníky při jejich vyslání je dočasný, jakožto i charakter jejich pracovní činnosti. Vyslání pracovníci při své činnosti nevstupují na cizí trh práce ani si s sebou do cizího státu nepřinášejí své sociální vazby.

¹³ EURLEX. *Rozsudek Soudního dvora: Rush Portuguesa*. [online]. 18. 12. 2007, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005J0341:CS:HTML>>.

Dle Směrnice o vysílání pracovníků lze o vysílání pracovníků hovořit tehdy, když:

- ❑ podnikatel vyšle svého zaměstnance za hranice země, aby v cizím státě na základě smlouvy o poskytnutí služby vykonal práci, jež má charakter poskytnutí služby
- ❑ vyslání pracovníka je dočasné; pracovník podléhá předpisům o sociálním zabezpečení vysílajícího státu
- ❑ po celou dobu vyslání existuje mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem nepřetržitě pracovněprávní vztah
- ❑ podnik vyšle pracovníka do podniku nebo provozovny, která patří do stejné skupiny podniků.

Stručně řečeno je vyslaným pracovníkem zaměstnanec podniku usazeného v jedné členské zemi, který po omezenou dobu poskytuje službu v jiné členské zemi za podmínky, že nedojde k založení právní formy podnikání v této jiné členské zemi.

Vyslaný pracovník nemusí být pouze osoba v zaměstnaneckém poměru. Pojmem zaměstnanec se může v každém státě rozumět jiná osoba podle toho, které osoby zákon v dané zemi za zaměstnance označí. Jako příklad lze uvést Českou republiku, kde český zákon označuje za zaměstnance také např. společníky nebo jednatele s.r.o.

Mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem musí po celou dobu vyslání existovat tzv. organická vazba. Dle rozhodnutí Administrativní komise č. 181/2000 je tato vazba určena jako vztah, kdy:

- ❑ vyslaný zaměstnanec vykonává práci pro vysílající podnik,
- ❑ zaměstnance musí odměňovat vysílající podnik,
- ❑ pouze podnik, který vyslal zaměstnance, má právo s tímto ukončit pracovně právní vztah,
- ❑ vysílající podnik nese odpovědnost za práci jím vyslaného zaměstnance,
- ❑ nesmí být současně uzavřen pracovní poměr s podnikem do kterého je zaměstnanec vyslán, apod.

Těmito opatřeními se má zamezit především zneužívání svobody poskytování služeb k obcházení důležitých předpisů o volném pohybu pracovníků. V situaci, kdy Evropu stále omezují různá přechodná období znemožňující volný pohyb pracovníků nelze členským státům odejmout možnost regulace svých pracovních trhů. Vyslání pracovníků je možno v maximálním rozsahu dvanácti měsíců, v případě nepředvídatelných okolností lze vyslání

prodloužit na dalších 12 měsíců, v případě České republiky však pouze se souhlasem orgánu České správy sociálního zabezpečení a příslušného orgánu státu vyslání.

1.6.1 Směrnice o vysílání pracovníků

Úprava vysílání pracovníků vytváří specifickou oblast volného pohybu služeb, jež je upravena předpisy primárního práva, judikaturou ESD a směrnicemi a nařízeními, z nichž nejdůležitější je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES o vysílání pracovníků¹⁴ platná v rámci Společenství od roku 1999, která členským státům ukládá povinnost změnit jejich právní řád tak, aby se vyslaní pracovníci řídili vybranými pracovněprávními předpisy, jež jsou platné ve státě, na jehož území službu poskytují. Mezi pracovní podmínky, jež je nutno respektovat, patří kupříkladu maximální délka pracovní doby, minimální mzda, bezpečnost práce, minimální rozsah dovolené, ochranu zdraví, bezpečnosti a hygieny při práci nebo podmínky rovného zacházení pro muže a ženy a další ustanovení o diskriminaci.

Na příkladu České republiky lze dokumentovat, že pracovněprávní vztah mezi vyslaným pracovníkem a zaměstnavatelem je podložen uzavřenou pracovní smlouvou a českými vnitrostátními předpisy jako je zákoník práce. Ve výše jmenovaných případech se na základě směrnice užije pro vymezení pracovněprávních vztahů zahraničních předpisů. Český podnikatel tak bude svým zaměstnancům poskytujícím jeho jménem službu v Dánsku např. vyplácet dánskou minimální mzdu, pracovníci budou respektovat tamější délku pracovní doby atd. Zaměstnavatel však čelí tlaku povinnosti osvojit si daným státem vyžadované normy a posléze jejich dodržování vstřípit svým zaměstnancům.

Výjimkou z pravidla uplatňování výhodnějších zahraničních pracovněprávních předpisů je situace, kdy právní úprava vysílajícího státu stanoví pro zaměstnance příznivější podmínky než zaručuje cílová země vyslání (obvykle se týká minimální mzdy nebo délky dovolené).

Směrnice o vysílání pracovníků byla vydána s cílem předejít dovozu levnějších pracovních sil do jiného členského státu EU a především za účelem zabránit zvýhodnění poskytovatelů služeb ze států s nižší úrovní pracovněprávní ochrany zaměstnanců. Tímto je podchycen obávaný rozpad evropských standardů ochrany pracovníka. Souvislost mezi

¹⁴ EURLEX. *Směrnice o vysílání pracovníků*. [online]. [cit. 2008-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1997:018:0001:001:CS:HTML>>

vysíláním pracovníků a volným pohybem osob můžeme spatřovat v tom, že se v oblasti vysílání pracovníků také lze setkat s citací judikatury z oblasti volného pohybu osob.

Je ovšem potřeba si uvědomit, že výše zmíněná směrnice pouze harmonizuje úpravu vysílání pracovníků na komunitární úrovni. Pozornost je nutné věnovat především legislativám jednotlivých členských zemí, kde se implementace směrnice může stát od státu lišit.

1.6.2 Zásady při vysílání pracovníků

Důležitou zásadou při vysílání pracovníků je fakt, že by podnikatel neměl být při přeshraničním poskytování služby omezován. Tuto zásadu nalezneme již v Zakládacích smlouvách. Jak již bylo řečeno, výjimky z tohoto pravidla vymezuje čl. 46 SES. V teoretické rovině by volnému pohybu pracovníků za účelem poskytnutí služby v cizím státě nemělo ze stran členských zemí stát nic v cestě (nic bránit), realita je však zatím jiná. Členské státy na vysílání pracovníků nahlízejí v určitém smyslu negativně, např. se obávají přílišného přílivu nelegálních imigrantů, porušování předpisů o bezpečnosti práce atd. Právě z tohoto důvodu se snaží chránit a notně využívají výjimek z čl. 46 a do svých právních řádů implementují přísné kontrolní a povolovací režimy.

Tato opatření omezují flexibilitu vysílání pracovníků, čímž znemožňují adekvátní poskytování služeb. Zadavatelé zakázek totiž vedle ceny a kvality služeb berou v potaz také dobu potřebnou k poskytnutí služeb. Jelikož jsou zaměstnavatelé vystaveni tlaku povinnosti vybavit své zaměstnance řadou povolení, a to navíc v pro ně mnohdy neznámém právním i jazykovém prostředí, poskytnutí služby se tak jednak protahuje a jednak prodražuje. Zahraniční poskytovatel služby je pak oproti domácímu znevýhodňován.

Je důležité mít na zřeteli, že velká část informací zde řečených se nevztahuje na Německo a Rakousko. Tyto dva státy si totiž vyjednaly v některých oblastech volného pohybu služeb přechodné období na vysílání pracovníků právě v době, kdy se jednalo o přístupu České republiky k EU. Toto přechodné období může trvat až do roku 2011 a v podstatě od poskytovatele služby vyžaduje zajištění pracovního povolení pro své vyslané pracovníky.

Pouhým teoretickým vymezením svobody volného pohybu služeb nelze reflektovat situaci probíhající v oblasti služeb v rámci vnitřního trhu EU v nedávné minulosti ani v době současné. Žádná ze čtyř svobod JVT se neobejde bez komplikací. Proto i zde přistupme k vystižení základních problémů, s nimiž se svoboda poskytování služeb potýká.

2 Problémy spojené s fungováním svobody poskytování služeb

Svoboda pohybu služeb a osob patří mezi základní hodnoty, jež pojí státy EU. Volný pohyb služeb v rámci vnitřního trhu je však stále provázen četnými bariérami, které brání rozvoji jednotného trhu se službami dosáhnout takové úrovně, na níž se v současné době nachází např. trh se zbožím.

Ze stran členských států jsou volnému pohybu služeb do cesty nadále kladeny různé překážky z důvodů ochrany veřejného zdraví a bezpečnosti, ochrany spotřebitele, který je při nákupu služby znevýhodněn, nebo také ochrany vlastních poskytovatelů služeb. Ve snaze ochránit domácí trh proti zahraniční konkurenci používají členské státy EU širokou škálu překážek ve formě složité administrativy, regulací, licencí a poplatků. Určitý problém představuje také nehmotný charakter služby, jenž si přímo vynucuje svou standardizací. Znaky nehmotnosti, neskladovatelnosti a nepřenesitelnosti¹⁵ produktu jsou také příčinou pomalého pokroku v liberalizaci služeb. Slabou stránkou této charakteristiky služeb je prvotní znemožnění ohodnocení kvality služby. Ta se dá ve většině případů posoudit až po využití služby. Tento fakt také blokuje volné poskytování služeb z titulu malé důvěry vkládané ze stran spotřebitelů do jim nabízených produktů služeb. Někdy je vyžadováno zavedení určitých regulačních opatření.

Existují dvě základní formy překážek, jež členské státy uplatňují vůči ostatním zemím. Lze je pojmenovat jako dovozené a nedovozené (diskriminující). Prvnímu případu se dále věnuje samostatná kapitola. Příkladem nedovozených překážek, jež brání volnému pohybu služeb, je třeba požadavek mít sídlo ve státě poskytování služeb, vyžadování nepřiměřených nebo duplicitních garancí od poskytovatelů služeb, požadavek znalosti jazyka dané země i přesto, že to není nezbytností pro výkon služby. V režimu nedovozených překážek čelí poskytovatelé služeb také požadavkům na další vzdělání nebo se musí vypořádat s omezením na užití vstupů z vlastní země.

¹⁵ AGENTURA PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ. *Podnikání v podmínkách EU: Teoretická část. Databáze nejlepších praktik.* [online]. [cit. 2008-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bestpractices.cz/praktiky/podnikani_v_podminkach_eu/teorie/teoreticka_cast_uvod.doc>.

Volný pohyb služeb je určován požadavkem členských států vlastnit povolení pro vstup na daný trh. Počet povolení k výkonu činnosti se v zemích sedmadvacítky liší a závisí také na druhu aktivity, jež má být provedena. Povolovací proces je z časového a mnohdy i finančního hlediska náročný, pro podnikatele představují nákladné administrativní procedury fixní náklady, které poskytování služeb prodražují.

Zejména malým a středním podnikům není umožněno využít v tomto ohledu plně svého potenciálu, neboť se jim z větší části nevyplatí poskytovat služby za hranice za předpokladu, že bude v unijním prostředí nadále převládat jak právní nejistota přeshraničního podnikání, tak i množství překážek této svobodě bránící.

Právní nejistotu lze z mého pohledu vykládat jako prostor přetrvávajících rozdílných pravidel nejen v oblasti podnikání v jednotlivých členských státech, ale i v oblasti rozdílné úpravy svobody poskytování služeb. Odlišnost národních regulací zvyšuje pro poskytovatele obchodní a investiční náklady, jež mnohdy nezávisí na velikosti podniku. To potvrzuje, že právě na ekonomické odlišnosti nejvíce doplatí malé a střední podniky. Lze tudíž tvrdit, že politická rozmanitost působí jako obchodní bariéra.

V současné době se problematikou odstraňování právě byrokratických překážek zabývá Evropská komise, která se v minulém roce zavázala k jejich neustálému snižování. Do roku 2012 by měla klesnout administrativní zátěž o celých 25 %¹⁶.

Určitý problém je také obsažen v systému právní regulace volného poskytování služeb¹⁷. Ačkoli se režim poskytování služeb řídí právem země původu, v celé řadě oblastí je aplikováno právo hostitelského státu. Spadá sem pro představu oblast pracovního práva, sociálního zabezpečení a sociálního pojištění, technické normy a normy kvality, daně, pojištění odpovědnosti a majetku a veřejné zakázky¹⁸. V těchto oblastech tedy musí poskytovatel služeb respektovat pravidla hostitelského státu. Pokud vezmeme v úvahu, že se tato pravidla stát od státu liší, pro poskytovatele služeb znamená seznámení se se všemi národními specifiky velkou zátěž jak z hlediska časového, tak i finančního.

Poskytovatelé služeb musí také respektovat práva spotřebitelů – příjemců služeb, kteří se v rámci volného poskytování služeb ocitají na slabší pozici. Poskytovatel musí služby

¹⁶EURACTIV. *Verheugen: Cílem je odstranit maximum byrokratických překážek*. [online]. 07. 03. 2008, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/podnikani-v-eu0/clanek/verheugen-cilem-je-odstranit-maximum-byrokratickych-prekazek>>.

¹⁷ více viz kapitola 1.4.6

¹⁸ NA STOPĚ. *Volný pohyb služeb: Dění na úrovni EU*. [online]. c2002 – 2007, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.cebre.cz/nastope/cz/podrobne-informace/show-3/>>.

poskytovat v předepsané či schválené kvalitě, služby musí prodávat za ceny stanovené dle cenových předpisů. Spotřebitel nesmí být vystaven klamavé nebo dokonce agresivní obchodní praxi, tzn. poskytovatel služeb musí o produktu své činnosti podávat řádné a pravdivé informace, jež musí být výstižné, aby svým obsahem neklamaly spotřebitele. Za žádných okolností nesmí poskytovatel služby spotřebitele diskriminovat, nebo mu službu vnucovat a tím mu znemožnit svobodně se rozhodnout.

2.1 Dovolená opatření omezující volný pohyb služeb

Členské státy však mohou zavádět ochranná opatření, a to proto, aby zamezily obcházení svého národního práva, ale také aby nedocházelo ke zneužití práva evropského.

Co se týká zneužití evropského práva, Evropský soudní dvůr uznal, že členským státům nemůže odejmout právo regulovat poskytování služeb v případě, kdy je tento členský stát jejich cílovou zemí, jelikož by se poskytovatelé při bezpodmínečném použití svobody o poskytování služeb mohli jednoduše vyhnout profesním předpisům, kterým by při usazení v tomto členském státě podléhal.

ESD neshledal následující překážky volného pohybu služeb za neslučitelné s čl. 49 a 50 SES, a to bez jakéhokoli odkazu na výjimky čl. 46 Smlouvy o ES.

Jedná se o překážky:

- ❑ které jsou ospravedlněny obecným zájmem
- ❑ jejichž účelem je zajištění dodržování profesních pravidel spojených s výkonem spravedlnosti a s respektem pro profesionální etiku, a za předpokladu, že tento účel nelze zajistit méně restriktivními opatřeními
- ❑ které se aplikují na všechny osoby usazené v daném členském státě
- ❑ jejichž aplikaci by se poskytovatel služby vyhnul, pokud by nebyl usazen v daném členském státě¹⁹

Je vyžadováno, aby dané opatření bylo aplikováno nediskriminačním způsobem, dále musí být dostatečně účinné a omezující jen do nezbytně nutné míry a musí chránit důležitý veřejný zájem, jemuž se dostatečné ochrany nedostává již ve státě původu. Pokud je již daný zájem předmětem dostatečné ochrany státu původu, pak tuto ochranu veřejného zájmu hostitelský stát uznává a poskytovateli služby tak umožní výkon činnosti na svém území.

¹⁹ONDŘEJ, J., PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J., PULGRET, M. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii*. 1. vydání. 2007.

Opatření samozřejmě nesmí diskriminovat poskytovatele ani příjemce služby na základě jeho státní příslušnosti.

Mezi další opatření, které dovořeným způsobem brání obcházení jak vnitrostátního práva členské země, tak i evropského práva a tím tedy neporušují volný pohyb služeb, patří povinnost registrace subjektu, pokud se chystá na území hostitelského státu dočasně a ojediněle provozovat regulovanou činnost nebo povolání. Právem hostitelského členského státu je vědět, kdo na jeho území vykonává regulovanou činnost, je-li k výkonu této činnosti oprávněn ve státě jeho původu a zda je pro její výkon dostatečně odborně kvalifikován nebo zda má nějakou jinou způsobilost. Pokud tomu tak není, má hostitelský členský stát právo mu činnost na svém území zakázat. O takovéto situaci je zpraven i stát původu, který je tímto požádán o nápravu, tedy o potrestání pachatele. Stane-li se, že poskytovatel služby poruší předpisy v jiném členském státě pro něj v tuto dobu závazné, pak může sjednat nápravu i hostitelský členský stát a informovat o tom stát původu, neboť členské země spolu komunikují v oblasti správní a soudní spolupráce.

Každá země EU reguluje a vykonává dohled na veškerý výkon regulovaných činností a povolání na svém území. Registrace je úkon závazný nejen pro poskytovatele služeb, ale také pro osoby usazené na území daného státu. Proto nedochází k diskriminaci na základě státní příslušnosti.

Povinnost registrace je možné pokládat za opatření proporcionální a dostatečně účinné, neboť omezuje výkon činnosti jen v nezbytně nutné míře, přičemž dokáže zabránit, jak již bylo řečeno, obcházení právní úpravy Evropy i národního právního řádu států.

2.2 Omezení svobodného vysílání pracovníků

Ideální podobu svobodného vysílání pracovníků²⁰ nastiňuje následující situace. Představa, kdy by se kupříkladu česká firma mohla ucházet o zakázku v kterémkoli jiném členském státě za totožných podmínek jako všechny ostatní zahraniční nebo domácí subjekty se stále vymyká realitě.

Zvláště staré členské státy mají obavy z otevření svých trhů zahraničním podnikům v důsledku čehož orientují v poslední době stále větší pozornost na ochranu vlastního trhu a méně usilují o dříve propagovanou rovnost. Takováto politika představuje nejenže rozpor mezi zveřejňovanými zásadami Evropské unie, ale poškozuje zejména domácí občany

²⁰O vysílání pracovníků je více pojednáno v teoretické části v kapitole 1.8.

a příslušníky jiných členských zemí. Zprvu se protekcionismus zdá být přínosný pro domácí zaměstnavatele a zaměstnance v tom, že jim pomůže udržet si zakázky. Následně ale vede toto jednání ke zmenšení konkurence, růstu cen a nižší kvalitě. Na jednu stranu může mít z protekcionismu prospěch jen několik podnikatelů a úzký okruh jejich zaměstnanců, na druhou stranu ho ze svých daní zaplatí občané a doplatí na něj nižší kvalitou služeb.

Kromě těchto legislativních bariér v praxi existují i další překážky, kterými některé státy brání podnikům z jiných členských států vysílat do nich své pracovníky.

Právě v oblasti vysílání pracovníků lze v souvislosti se vstupem na trh služeb jiného členského státu spatřovat mnoho administrativních procedur.

2.2.1 Administrativní kroky při vysílání pracovníků

Před vysláním pracovníka je nezbytné vybavit ho potřebnými dokumenty. Formulář E 101, jenž dokazuje příslušnost pracovníka k sociálnímu zabezpečení, patří mezi ně. Tento formulář pak také slouží jako důkaz toho, že je pracovník do jiného členského státu vyslán legálně. Proto se od pracovníka vyžaduje, aby po celou dobu vyslání měl tento dokument k dispozici. V České republice zodpovídá za vydání tohoto formuláře Česká správa sociálního zabezpečení. Jelikož se jedná o proces časově náročný, je třeba podniknout kroky k jeho zahájení v dostatečném předstihu. Nejprve se vyplňuje „Žádost o vydání formuláře E 101 za účelem vyslání zaměstnance“, již vyplňuje zaměstnanec ve spolupráci se zaměstnavatelem. Hotová žádost se uplatňuje na Okresní správě sociálního zabezpečení. ČSSZ pak žádost posoudí a následně v případě splnění podmínek vydá formulář. Nejsou-li podmínky splněny, vyrozumí žadatele dopisem.

Další dokument, jímž musí každý pracovník disponovat, je Evropský průkaz zdravotního pojištění, jehož předložením si pracovníci zajistí přístup ke zdravotní péči v zemích EU a také Norsku, Lichtenštejnsku, Švýcarsku a Islandu.

2.2.2 Kontrolní instituty

Ze stran členských států se pracovníci a především zaměstnavatelé mohou setkat s kladením zvláštních požadavků ve spojitosti se vstupem na jejich trh. Směrnice o vysílání pracovníků zavádí určitá práva a povinnosti vyplývající pro členské státy.

V členských státech vyvstalo během implementačního období několik variant, jak zajistit výkon efektivní kontroly dodržování daných předpisů. V některých členských státech působí více kontrolních institutů, v jiných naopak jeden nebo žádný. V posledním případě zde

probíhá dohled pouze na úrovni vnitrostátních orgánů zabývajících se pracovněprávními otázkami.

Mezi kontrolní instituty patří zejména notifikační procedura, která spočívá v tom, že je před vysláním pracovníka nutno nahlásit příslušným úřadům určitá data týkající se pracovníků (jména, kvalifikace...) a samotné služby (charakter služby, místo výkonu služby, délka trvání služby atd.). Dále je možné setkat se s požadavkem doložit bydliště pracovníka v hostitelské zemi nebo s vyžadováním překladu dokumentů do jazyka hostitelského státu. Státy, jež tuto proceduru zavedly jsou Belgie, Řecko, Malta, Francie nebo Španělsko.

Dalším kontrolním institutem je požadavek mít určité dokumenty v místě výkonu služby, kde se jedná zvláště o dokumenty potvrzující, že se vysílající zaměstnavatel řídí ustanoveními směrnice o pracovněprávních podmínkách (např. rozpisy práce, výkazy plateb). Taková opatření vyžadují na základě svých právních předpisů Malta nebo Německo.

Třetím kontrolním institutem rozumíme požadavek mít na území státu vyslání zástupce. Takovou formu kontroly preferuje Lucembursko či Belgie.

Pro podnikatele z výčtu těchto opatření vyplývá, že si musí nejprve zjistit, zda a jak členské státy kontrolují soulad výkonu služby a směrnice. Dále je velice důležité si obstarat informace o tom, co vše je třeba před vysláním zařídit, aby nedošlo ke zbytečné platbě sankcí. Zvláštní pozornost vyžaduje posouzení existence či neexistence notifikační procedury, jelikož na jejím splnění v řadě zemí závisí vyslání pracovníků.

Ve státech, které uplatňují přechodné období pro volný pohyb služeb (Rakousko a Německo), je vyžadováno např. povolení k vyslání (Rakousko), nebo omezení určující daný počet vyslaných pracovníků, tzv. kontingenty (Německo).

Zmíněná opatření právě zbavují vysílání pracovníků flexibility.

2.3 Uznávání odborné kvalifikace

Uznávání odborné kvalifikace je v oblasti volného pohybu služeb a osob jedním z nejdůležitějších právních institutů. Právní základ objemné sekundární legislativy, jež se začala formovat již v 70. letech 20. století, tvoří zejména čl. 47 a dále čl. 39, 43 a 49 SES.

Členské státy EU vytvářejí bariéru volnému pohybu služeb regulací přístupu k některým činnostem a povoláním. K jejich výkonu je nezbytné dosažení odborné kvalifikace předepsané zákonem.

Regulované povolání je v zásadě činnost, pro jejíž výkon stanoví národní předpisy určitého členského státu jisté podmínky nebo požadavky za účelem dosažení potřebné kvality výkonu povolání, tzn. musí pro ni být stanovena určitá odborná kvalifikace. Dostatečnou

kvalifikací musí být dosaženo takového výkonu činnosti, aby nedošlo k ohrožení bezpečnosti a zdraví toho, kdo ji provádí, ani místních občanů.

Základní pravidlo říká, že občan EU, který získal pro výkon určité činnosti odbornou kvalifikaci v jednom členském státě, je oprávněn provádět tuto činnost i v ostatních členských zemích. Příslušné orgány daného členského státu posoudí kvalifikaci a mají možnost ji na základě směrnice Evropských společenství o uznání odborných kvalifikací buďto uznat nebo také ne. Obsah i rozsah regulovaných činností a povolání a požadavky na kvalifikaci si každý stát stanoví ve svém vnitrostátním právu sám. Nesmí přitom docházet k přímé či nepřímé diskriminaci. Rozhodnutí o tom, zda vůbec regulovat a jakým způsobem, se také zcela odvíjí od vůle členských států. Evropské právo nereguluje obsah ani počet činností a povolání regulovaných státem, ovšem až na výjimky, jež určuje směrnice sektorového systému uznávání odborných kvalifikací. Naproti tomu ale evropské právo reguluje jen několik povolání, jejichž totožná právní regulace je tímto zajištěna na celém území celé Evropské unie.

Mezi takto harmonizované regulované profese řadíme činnost lékaře, zubního lékaře, farmaceuta, veterinárního lékaře, všeobecné zdravotní sestry, porodní asistentky, architekta a advokáta s tím, že těchto osm povolání tvoří sektorový systém uznávání odborných kvalifikací. Výkon každé z profesí v předchozím výčtu je upraven směrnicemi. Tato povolání jsou harmonizována taktéž po obsahové stránce. Odpovídajícími směrnicemi Společenství jsou upraveny i požadavky na obsah studia, aby mohla být následně dosažena kvalifikace automaticky uznána (s výjimkou advokátů), ale pouze při splnění podmínek daných směrnicí.

Případ řecké právničky *C-340/89 Vlassopoulou*, která na německé univerzitě dosáhla doktorátu a jež poté pracovala v německé advokátní kanceláři, lze řadit mezi příklady uznávání kvalifikace mezi členskými státy. V roce 1988 tato právnička požádala u dvou německých soudů o advokátní oprávnění. Ministerstvo tuto žádost zamítlo s tím, že nedosáhla způsobilosti spočívající v dostatečné praxi a druhé státní zkoušce. Soudní dvůr zkonstatoval, že stát má právo stanovit kvalifikační předpoklady pro výkon povolání, ty ale nesmí být skrytě diskriminační. Musí existovat prostor pro prokázání znalostí jiným způsobem. Musí být dána možnost složit státní zkoušku a prokázat tak znalosti a schopnosti, jež jsou státem vyžadovány²¹.

²¹ HRADIL, J. *Volný pohyb osob a uznávání odborné kvalifikace v primárním právu Evropského společenství*. [online]. [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.svses.cz/skola/akce/konf/peu03/texty/hradil.pdf>>.

Vedle tohoto systému existuje ještě obecný systém uznávání odborné kvalifikace, který se týká osob samostatně výdělečně činných a zaměstnanců a který vykazuje nepřeborné množství dalších regulovaných činností a povolání, jejichž výkon s sebou ze strany členských států nese také požadavek dosažení a doložení určité odborné kvalifikace. Tento systém se zakládá na vzájemné důvěře mezi členskými státy v tom smyslu, že od členských států vyžaduje uznávání odborné kvalifikace pokud se vzděláním a praxí značně neodlišují od národních požadavků. Je zde uplatňován již zmíněný základní princip uznávání kvalifikace. Toto pravidlo se nevztahuje na situaci, kdy mohou být prokázány podstatné rozdíly v požadavcích na kvalifikaci státem, kde občan kvalifikaci získal a státem, kde je výkon činnosti zamýšlen. Pokud uchazeč splňuje předepsanou odbornou kvalifikaci jen částečně, obecný systém uznávání odborných kvalifikací zde stanovuje možnost předepsat kompenzační opatření. To může nabývat formy *rozdílových zkoušek* (při nedostatku teoretických znalostí ve specializovaném oboru) nebo *adaptačního období* (při nedostatku praktických dovedností), kdy uchazeč pracuje pod dohledem plně kvalifikované osoby. Uchazeč o uznání kvalifikace se může pro jednu z variant sám rozhodnout.

Po absolvování kompenzačního opatření se kvalifikace uchazeče znovu posuzována a v momentě zjištění, že byla řádně doplněna, je plně uznána.

V EU není jednoznačně stanoveno, které činnosti jsou jednotlivými státy regulovány. Pokud jedna činnost v určitém státě podléhá regulaci, není řečeno, že tatáž činnost musí být nutně regulována i v jiné členském státě. Může tedy velmi snadno dojít k situaci, kdy by osoba chtěla vykonávat svou činnost, jíž doposud vykonávala „doma“ volně, v hostitelském státě, kde by narazila na požadavek prokázání své odborné kvalifikace k této činnosti z důvodu její regulace v hostitelském státě.

V tomto případě je hostitelský stát povinen uznat na svém území výkon takové činnosti, ačkoli ta ve státě původu nebyla předmětem regulace, na základě dokladu vydaného příslušným úřadem ve státě původu, který prokazuje, že výkon činnosti ve státě původu nebyl nijak regulován, přičemž tedy uchazeč ve státě původu splňuje všechny podmínky pro výkon činnosti. Tento doklad uznává hostitelský stát jako rovnocenný doklad o odborné kvalifikaci pro výkon regulované činnosti na území hostitelského státu. Jakmile je tedy vydáno

rozhodnutí o uznání kvalifikace, žadatel může na území hostitelského státu vykonávat tuto činnost²².

Obecný systém uznávání odborných kvalifikací je tvořen třemi směrnicemi. První směrnice obecného systému 89/48/EHS upravuje regulovaná povolání, pro jejichž výkon je nezbytné minimálně tříleté vysokoškolské vzdělání nebo vzdělání na vyšších odborných školách. Druhá směrnice obecného systému 92/51/EHS se týká středoškolského odborného vzdělání nebo vyššího odborného vzdělání osvědčeného diplomem v délce trvání od jednoho do tří let. Třetí směrnice obecného systému 99/42/ES²³ je doplněním těchto dvou směrnic.

V roce 2005 byla přijata nová směrnice o uznávání odborných kvalifikací. 2005/36/ES, která měla být národními právními řády implementována nejpozději do 20.10. 2007. Česká republika a některé další státy tuto lhůtu nedodržely. Tato směrnice nahradí všechny směrnice obecného a většinu směrnic sektorového systému.

V zemích EU existují značně rozdílné požadavky co se týče kvalifikace. Jak již bylo uvedeno, míra regulace se také liší. Příkladem země vyznávající velmi liberální přístup ke kvalifikaci je Polsko, kde je regulováno jen několik desítek povolání²⁴. Jako protiklad je možno uvést např. Německo, Rakousko nebo také Českou republiku, kde se regulují stovky profesí.

2.4 Přechodná období

Dočasnou bariérou volného pohybu služeb a také osob je přechodné období uplatňované dvěma státy EU – Rakouskem a Německem vůči osmi zemím, o něž byla EU rozšířena v roce 2004, a to vůči České republice, Polsku, Slovensku, Maďarsku, Slovinsku a třem pobaltským státům. Po dobu přechodného období (maximálně do roku 2011) není možné vysílat pracovníky v některých sektorech služeb způsobem, jako to lze v ostatních státech EU a navíc si toto přechodné období vynucuje na pracovnících těchto států vyřízení pracovního povolení. V oblasti služeb se toto přechodné období týká jen některých vybraných

²² ONDŘEJ, J., PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J., PULGRET, M. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii*. 1. vydání. 2007.

²³ JOKLOVÁ, K., KLEČKOVÁ, J., KVÁČA, V., KVÁČOVÁ, J., KYSILKOVÁ, B., RYŠAVÁ, J., ŠOUREK, J. *Pravidla pro volný pohyb služeb a svobodu usazování v EU*. [online]. Svaz obchodu a průmyslu České republiky, 2006, [cit. 2008-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.socr.cz/images/prirucka/pdf/ev.pdf>>. ISBN 80-239-7718-0.

²⁴Tamtéž.

služeb zejména v oblasti stavebnictví. V těchto oborech je v rámci vysílání pracovníků také vyžadováno pracovní povolení a tyto dva státy mají právo ukládat poskytovatelům služeb z nových členských zemí tedy administrativní a právní překážky.

V praxi se stávalo a stále dochází k tomu, že pracovní povolení jsou vyžadována i v oblastech služeb, na něž se přechodné období nevztahuje. To se děje především v Rakousku. K získání pracovního povolení ve formě potvrzení o vyslání nutí Rakousko všechny firmy států, vůči nimž je uplatňováno přechodné období, aniž by toto povolení vyžadovalo pouze pro činnosti, jichž se přechodné období týká. Tímto počínáním je ze strany Rakouska porušována SES, jež říká, že všechna omezení volného pohybu služeb jsou zakázána.

Přechodné období se netýká svobody usazování, tudíž podnikatelé z členských zemí EU mají právo založit podnik za stejných podmínek, jakými se řídí domácí subjekty.

2.5 Souhrn opatření nutných při volném poskytování služeb

V následujícím textu se pokusím o shrnutí procesů, kterým se při poskytování služeb nelze vyhnout, a bariér, se kterými je nutno se přitom vypořádat.

Pokud se podnikatel rozhodne poskytovat služby za hranice, zváží nejprve, zda má v úmyslu poskytovat služby jednorázově a nepravidelně, nebo zda v jiném členském státě založí pobočku, usadí se a bude respektovat pravidla hostitelského státu.

Rozhodne-li se pro první variantu, řídí se při poskytování služeb právem svého domácího státu. Většinou takto službu poskytují buď OSVČ nebo právě vysílání pracovníci reprezentující právnické osoby. Při poskytování služeb se však musí dbát na omezení, která stanovují pro výkon činnosti ostatní státy EU. Pokud chce OSVČ poskytovat služby za hranice, nejprve si musí ověřit, zda je pro tu či onu činnost dostatečně kvalifikovaná. Proces uznávání kvalifikace je, stejně jako ostatní vyřízení formalit, časově náročný. Příslušným orgánům v zahraničí musí dále poslat úředně ověřenou kopii živnostenského oprávnění a jiné ověřené dokumenty. Hostitelský členský stát může vyžadovat, aby si OSVČ na jeho území vyřídila trvalý pobyt nebo zřídila alespoň kancelář, pokud chce poskytovat služby. K výkonu některých činností je zapotřebí také znalost jazyka hostitelské země. Při poskytování služeb je poskytovatel povinen splňovat hygienické a technické normy stanovené hostitelským státem, ale také dodržet určitou úroveň kvality produktu služeb. Tu negativně ovlivňuje omezení využití vlastních vstupů. Během výkonu činnosti nesmí být také nijak poškozen spotřebitel.

Pokud v oblasti služeb přijímá v zahraničí zakázky právnická osoba, realizuje poskytnutí služby prostřednictvím vyslaných pracovníků. V tomto případě lze služby volně

poskytovat i v rámci regulovaných povolání. Je totiž předpokládáno, že zaměstnanci firem jsou pro výkon dané činnosti dostatečně kvalifikovaní. Administrativní kroky a požadavky na vysílání pracovníků byly podrobně popsány výše²⁵.

Co se týká podnikání v EU, neboli svobody usazování, spadá celá oblast pod právní úpravu hostitelského státu. Pokud poskytovatel zamýšlí zřídit v jiném členském státě např. pobočku společnosti, musí být připraven na nákladné a dlouhé vyřizování formalit, což se stát od státu liší. K založení pobočky je např. třeba předložit přeložené stanovy do jazyka hostitelské země. Žádost o pracovní povolení a její následné vystavení zaberou i několik týdnů. Při zakládání pobočky nebo podniku může představovat problém také získání licence na provádění služby, povinnost registrace u obchodního rejstříku nebo požadavek, aby byla např. až poloviční část managementu firmy složena z občanů hostitelského státu. Není výjimkou, že na předpisy, jež je třeba dodržovat v rámci podnikání v hostitelském státě, je možné narazit jen v domácím jazyce. Fungování podniku je často spojeno i s vysokými poplatky v souvislosti s ochranou životního prostředí, dopravou nebo distribučními sítěmi.

²⁵ viz kapitola 1.6.1, 2.2.1 a 2.2.2

3 Zhodnocení nové směrnice o službách

Z předchozího výkladu je více než jasné, že evropský trh služeb je nadále plný nejrůznějších překážek, což brání ve využití jeho potenciálu v plném rozsahu a především v dobudování vnitřního trhu. Pro dosažení tohoto cíle se žádoucím krokem stává harmonizace volného pohybu služeb a svobody usazování. Služby jako výkony činností nebo provedení prací na základě dohody mezi smluvními partnery je velice obtížné jakkoli standardizovat. Nelehká je především kontrola dodržování stanovených standardů.

Přestože se v rámci EU hovořilo o dosažení jednotného vnitřního trhu již v roce 1993, u svobody poskytování služeb se ještě na počátku roku 2000 nedalo pochybovat o tom, že realita se od předdesílaných očekávání enormně liší. Liberalizace služeb v určitých oborech neprobíhá ani dnes tak jednoduše jak bylo plánováno a na trhu služeb dosud neexistují jednotná pravidla, která by jen náznakem usnadňovala momentální stav na trhu služeb.

V oblasti poskytování služeb na jednotném vnitřním trhu neexistuje jednota v uplatňování evropské legislativy, stejně tak se vzhledem ke svobodě poskytování služeb potýkají s nepřehledností a neúplností právní řády jednotlivých zemí. Nedostatky vznikají také při aplikaci judikatury Evropského soudního dvora v oblasti ochrany svobody volného poskytování služeb, kde příčinou může být její neznalost anebo slabá vůle její obsah respektovat. Administrativní zátěž nebo nízká právní jistota pro podnikatele při přeshraničním poskytování služeb také v rámci této svobody ztěžují situaci, která se soustavně řeší již od lisabonského summitu (r. 2000).

Na takto komplikovaný stav na trhu služeb reagovala na počátku roku 2004 Evropská komise předložením velice kontroverzního návrhu směrnice o službách na vnitřním trhu, která by ve výsledku měla být schopna zajistit jeho řádné fungování. To je zásadní předpoklad pro další rozvoj EU a pro zajištění cílů a pokračování ekonomické reformy EU stanovené právě na summitu v Lisabonu.

3.1 Od Lisabonu ke směrnici

Kořeny návrhu směrnice o službách sahají do roku 2000. Na summitu v Lisabonu byly v rámci Lisabonské strategie stanoveny cíle, dva z nichž představují závazek, že se EU stane do roku 2010 ekonomikou s nejvyšší konkurenceschopností na světě a také nejdynamičtější ekonomikou založenou na znalostech. K tomu je zapotřebí ekonomického růstu, jehož nejpodstatnější složkou by měl být růst v sektoru služeb, ten tvoří přibližně 70 % evropské

ekonomiky²⁶. Tento cíl bude ovšem nedosažitelný tak dlouho, dokud budou existovat rozdíly v národní regulaci sektoru služeb. Z uvedeného vyplývá, že sektor služeb je stavebním článkem pro růst a konkurenceschopnost.

Bezprostředními předchůdci návrhu směrnice o službách jsou dokumenty Evropské komise konstatující přetrvávající nefunkčnost volného pohybu služeb, jimiž byl zkoumán JVT a jimiž byly naplánovány kroky ke zlepšení jeho fungování:

Stav vnitřního trhu služeb (r. 2002) a *Strategie vnitřního trhu – Priority 2003 – 2006* (r. 2003). Dané dokumenty ukázaly, že špatné fungování trhu se službami je důsledkem četných překážek kladených jak ze stran poskytovatelů tak i ze stran příjemců služeb a že cesta k jejich odstranění vede skrze směrnici o službách na vnitřním trhu, jež by stanovila obecný právní rámec pro poskytování služeb přes hranice a svobodu usazování.

První návrh směrnice o službách předložený Evropskou komisí v lednu 2004 byl zpracován Generálním ředitelstvím pro vnitřní trh a podle bývalého komisaře Fritze Bolkensteina se mu někdy říká také Bolkensteinova směrnice. Na základě tohoto návrhu probíhala všechna další jednání o jejím zavedení, v jejichž průběhu se její obsah změnil, neboť původní návrh směrnice vyvolal bouřlivé reakce, zvláště kvůli navrhovanému začlenění principu země původu. Po téměř třech letech komplikovaného vyjednávání byla směrnice nakonec schválena Radou EU na jejím zasedání 11. prosince 2006. Dne 27. prosince 2006 byla zapsána do Úředního věstníku EU pod číslem 2006/123/ES a následujícím dnem vstoupila v platnost.

Na úrovni sekundárního práva je tedy v současné době členskými státy transponována do národních právních řádů tato nová směrnice o službách na vnitřním trhu, jejíž implementační období by mělo skončit datem 28. prosince 2009. Výhod z ní plynoucí tak budou moci využívat poskytovatelé služeb nejdříve v roce 2010.

Směrnice byla přijata v podobě, jež je značně vzdálená prvotnímu návrhu. Původně zcela kontroverzní obsah se stal předmětem mnoha diskusí a úvah zainteresovaných stran, které musely nakonec slevit ze svých dřívějších požadavků, aby bylo dosaženo přijatelného konsensu. Směrnice je v konečném výsledku kompromisem mezi názorem Evropské komise, postojem Evropského parlamentu a členských států.

²⁶ KOX, H., LEJOUR, A., MONTIZAAN, R. Dokument CPB. *Volný pohyb služeb uvnitř EU*. [online]. Úřad pro analýzu hospodářské politiky, říjen 2004, [cit. 2008-04-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument2817.html>> ISBN 90-5833-195-4>.

3.1.1 Cíle směrnice

Směrnice byla zformována za účelem vytvoření obecného a přehledného právního rámce pro zajištění svobody usazování a svobody volného pohybu služeb. Prvotním cílem je odstranění co největšího počtu jak administrativních tak právních překážek přetrvávajících na vnitřním trhu v oblasti služeb, čímž se sleduje snížení heterogenity regulace národních předpisů, zjednodušení podmínek pro poskytování služeb přes hranice a posílení integrace vnitřního trhu. Požadavek zjednodušení podnikatelského prostředí, konkurenceschopnost a liberalizace na trhu služeb jde následně ruku v ruce s primárním cílem.

Prostřednictvím směrnice si Evropská komise klade za cíl zlepšit podmínky pro hospodářský trh a zaměstnanost v EU, posílit práva příjemců služeb – spotřebitelů a v rámci zajištění správné spolupráce stanovit právně závazné povinnosti mezi členskými státy.

Největší přínos bude mít pro malé a střední podniky, které jsou osou evropské, ale i české ekonomiky.

3.2 Vývoj návrhu směrnice

Návrh směrnice předložený Evropskou komisí byl, jak jsem již podotkla, od počátku kontroverzním tématem a svým charakterem podnítil urputné diskuse. Kritika přicházela především z popudu socialistických stran, odborů a některých zemí zejména bývalé „patnáctky“ (Francie byla proti liberalizaci služeb od samého počátku, přidala se Belgie, dále Rakousko, Švédsko nebo Německo; opačná stanoviska zaujímal Nizozemsko, Velká Británie a Irsko²⁷). Opozice argumentovala často obavou ze sociálního dumpingu, tzn. přílivu levnějších pracovních sil z nových členských zemí v důsledku uvolněnějšího trhu se službami, přičemž domácí poskytovatelé služeb by neměli šanci těmto zahraničním poskytovatelům konkurovat. Komise byla tedy postupem času nucena své radikální požadavky na obsah směrnice z důvodu nepřijatelnosti zmírnit.

²⁷ NA STOPĚ. *Volný pohyb služeb: Dění na úrovni EU*. [online]. c2002 – 2007, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.cebce.cz/nastope/cz/podrobne-informace/show-3/>>.

Terčem kritiky se staly nejkontroverznější části návrhu, a to především první dva z níže uvedených, přičemž právě tyto instituty se v konečné podobě směrnice neobjevují anebo jsou výrazně upraveny:

- ❑ *široký rozsah působnosti směrnice*, která se měla vztahovat na rozsáhlý okruh služeb vyjma finančních služeb, služeb a sítí elektronických komunikací a dopravních služeb²⁸, neboť tyto služby jsou již upraveny komunitárními předpisy.
- ❑ *princip země původu* spadající do působnosti volného pohybu služeb (podrobněji viz níže)
- ❑ *svoboda vysílání pracovníků*, jíž se měl návrh také v rámci poskytování služeb zabývat z důvodu eliminace nadále uplatňovaných byrokratických překážek, jež některé státy doposud neoprávněně používaly vůči vyslaným pracovníkům
- ❑ *úhrada nákladů za mimonemocniční péči*; tím návrh doplňoval současný systém úhrady nákladů za zdravotní péči.

V únoru 2006 při hlasování v prvním čtení v Evropském parlamentu bylo projednáno několik změn v původním návrhu směrnice. EP odsouhlasil vyloučení řady sektorů služeb z působnosti směrnice, princip země původu nahradil principem svobody poskytování služeb, byla odstraněna úprava vysílání pracovníků a navrženo odstranění screeningu.

V půli března 2006 se na zasedání Evropské rady rozhodovalo, zda se má výsledné znění směrnice přibližovat původnímu návrhu, nebo zda se má odvíjet od změn odhlasovaných Evropským parlamentem. Bylo nakonec ujednáno, že směrnice bude do budoucna vycházet z pozměňovacích návrhů EP a zároveň zohlední požadavky členských států.

Evropská komise předložila svůj revidovaný návrh směrnice o službách v dubnu 2006. V něm respektovala návrhy EP na vyloučení řady sektorů služeb stejně tak jako odstranění principu země původu, ustanovení o vysílání pracovníků a úpravy úhrad za mimonemocniční péči poskytnutou v zahraničí. Komise si naopak prosadila zavedení screeningové povinnosti a co se týče kapitoly o administrativní spolupráci, byly vzaty v úvahu hlavně návrhy členských států.

V květnu 2006 probíhalo jednání Rady EU pro konkurenceschopnost. Jako konečný byl definitivně odsouhlasen revidovaný návrh Komise ve znění pozměňovacích návrhů rakouského předsednictví a Výboru stálých zástupců. Toto rozhodnutí bylo stvrzeno přijetím společného postoje Rady EU, jenž byl prezentován při druhém čtení návrhu směrnice v EP

²⁸ NA STOPĚ. *Směrnice 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu a její implementace*. [online]. c2002 – 2007, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <http://www.cebre.cz/nastope/dokums_raw/iv_materi_l.doc>.

v září 2006. Evropský parlament společný postoj Rady EU respektoval a ve druhém čtení přijal návrh směrnice v podobě, ve které byl odsouhlasen členskými státy.

Definitivní schválení směrnice Radou EU se uskutečnilo 11. 12. 2006.

3.3 Hodnocení institutů vyňatých ze směrnice

I přes to, že působnost směrnice se nakonec nevztahuje na celé široké spektrum služeb jak navrhovala Komise, bude i tak upravovat jejich obširný výčet²⁹. Předmětem úvah nyní je, že některé vyloučené sektory služeb se stanou východiskem samostatných iniciativ Společenství. Z vyloučených sektorů služeb lze jmenovat např. hazardní hry, zdravotní a audiovizuální služby, dopravní služby atd.

Je překvapující, že směrnice neupravuje oblast vysílání pracovníků. Ačkoli se Komise zavázala zabývat se touto otázkou v nadcházející době samostatně, troufám si přesto tvrdit, že se jedná o oblast, v níž přes zavedená pravidla stále platí veliké administrativní zatížení a především stát od státu znatelně různorodá úprava, jíž si jednotlivé země navíc přizpůsobují dle potřeb ve svůj prospěch. V rámci působnosti této směrnice mohl být problém spjatý s touto otázkou alespoň částečně podchycen.

Součástí původního návrhu směrnice byl také **princip země původu**. Na jeho základě měla být služba poskytována přes hranice dle standardů vydaných zemí původu (domácí zemí) a dále by – až na některé výjimky - neměla být omezována předpisy, jež vyžaduje stát, kam je služba doručena. Hostitelský stát by vůči zahraničním poskytovatelům mohl vznášet požadavky opodstatněné z důvodu veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného zdraví nebo ochrany životního prostředí. K uplatnění vnitrostátního práva dochází většinou v oblastech, jež se týkají přístupu k poskytování, kvalitě a obsahu služeb, smluvního práva, reklamy a odpovědnosti poskytovatele služeb³⁰.

Návrh tohoto bodu směrnice se stal nejvíce diskutovaným a názorově rozdělil východ a západ Evropy, kdy nově přistoupivší státy schválení tohoto principu plně podporovaly zatímco „staré“ země těžce nesly představu přílivu levné konkurence z nových členských států. Přitom jsem se setkala s názorem, že k dovršení vnitřního trhu dojde v momentě, až

²⁹ viz příloha 1

³⁰ ČESKÁ AGENTURA NA PODPORU OBCHODU. *Analýza ekonomických dopadů návrhu směrnice o službách na vnitřním trhu*. [online]. 09. 11. 2005, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://download.mpo.cz/get/26535/32947/347821/priloha003.pdf>>

budou moci být služby poskytovány dle podmínek platných v místě sídla poskytovatele³¹. Přesto si myslím, že na to, aby EU udělala až takový pokrok, jakým by bylo uvedení tohoto principu bez problémů do praxe, ještě není zcela připravená. Tato směrnice je teprve prvním stupněm zlepšení situace na trhu služeb a odhaduji, že na plnou funkčnost takto zamýšlených pravidel jednou dojde.

Zavedení tohoto principu by na jednu stranu samozřejmě znamenalo zjednodušení poskytování služeb odpadnutím administrativních bariér a současně i nákladů na procesy spojené s požadavky jednotlivých právních systémů v rámci států EU. Mohlo by tím pádem dojít k výraznému zvýšení exportu služeb a podpoře dynamiky ekonomického růstu EU jako celku.

Princip země původu je podle mého názoru průlomová myšlenka vedoucí ke zjednodušení poskytování služeb na jednotném vnitřním trhu. Pro mě tento návrh ale stále představuje pouhou myšlenku, jejíž realizaci si nedokážu zřetelně představit. V okamžiku poskytnutí služby respektující jedině pravidla domácího státu ztrácí hostitelský stát (především spotřebitelé) přehled o tom, zda je poskytovatel služeb k tomuto úkonu opravdu dostatečně kvalifikován, v jaké kvalitě služby poskytuje a zda tato služba nějakým způsobem nemůže poškodit spotřebitele. Musel by se nejspíše obracet na zemi původu a sám si informace o poskytovateli vyhledat. Při představě, že v každé zemi poskytuje služby obrovský počet zahraničních subjektů, by takto nastavený systém byl z mého hlediska neudržitelný. Znamenalo by to zajisté přívál nelegálních subjektů poskytujících méně kvalitní služby a samozřejmě za nižší ceny, než v hostitelské zemi. Pokud by ale tento princip měl být uveden v praxi, vyžadoval by opravdu důkladné vymezení pravidel jeho fungování. Pozitiva tohoto návrhu vidím v tom, že formuluje dobrý základ pro případné vytvoření jakýchsi celounijních pravidel, kterými by se svoboda poskytování služeb řídila. Tato pravidla by mohla smazat rozdílnou míru opatření existující mezi státy v různých oblastech a zavést pro všechny státy jednotné kroky, jak při přijímání služeb ze zahraničí postupovat.

3.4 Obsah konečné verze směrnice

Směrnice je aktem uplatňujícím horizontální přístup, tzn. že zasahuje do velké části právních předpisů a institutů. Na velkou část sektoru služeb v EU vztahuje stejné zásady. Směrnice upravuje oblast svobody volného poskytování služeb a svobodu usazování.

³¹ DAUSES, M. A. *Příručka hospodářského práva EU*. 1. vydání. 2002.

Mezi hlavní pilíře směrnice patří:

- ❑ zjednodušení usazování
- ❑ usnadnění volného pohybu služeb
- ❑ zvýšení kvality služeb
- ❑ vytvoření zásady administrativní spolupráce mezi státy
- ❑ posílení práv spotřebitelů – příjemců služeb³²

Směrnice o službách na vnitřním trhu zahrnuje dva druhy ustanovení, jež lze nazvat jako pozitivní a negativní.

V rámci pozitivního ustanovení jsou směrnicí definovány nové prvky usnadňující poskytování služeb. Nikdy předtím se v legislativě žádného členského státu neobjevily, jsou tudíž naprosto unikátní a zavedené pro konkrétní potřebu směrnice.

Jako negativní ustanovení je možné vnímat články směrnice ukládající členským státům povinnost změnit nebo úplně zrušit některé části jejich právních řádů. Jako příklad mohou sloužit požadavky na poskytovatele služby při výkonu služby nebo jejich diskriminace.

Důležité je mít na zřeteli, že předmět směrnice se nevztahuje na pracovní právo, trestněprávní předpisy členských států a výkon základních práv uznávaných v členských státech a v právu Společenství. Dále tato směrnice neupravuje otázku rušení monopolů na poskytování služeb ani otázku podpor udělovaných členskými státy, jež upravují pravidla Společenství týkající se hospodářské soutěže³³. Směrnice se taktéž nevztahuje na daňovou oblast.

3.4.1 Kapitoly směrnice - nejdůležitější nástroje směrnice

Jednotlivé kapitoly směrnice zavádějí v rámci právě pozitivních ustanovení nové prvky, jež by měly přispět k dosažení cílů směrnice, především ke zjednodušení volného pohybu služeb mezi členskými státy. Zejména těmto prvkům zde bude věnována náležitá pozornost.

Kapitola II - Správní zjednodušení

V rámci administrativního zjednodušení jsou členské státy povinny přezkoumat svou legislativu v oblasti přístupu k činnosti poskytování služeb a jejímu výkonu. V případě

³² NA STOPĚ. *Volný pohyb služeb: Dění na úrovni EU*. [online]. c2002 – 2007, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.cebre.cz/nastope/cz/podrobne-informace/show-3/>>.

³³ EUROSKOP. *Směrnice o službách*. [online]. c2006 – 2008, [cit. 2008-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/47655/clanek/smernice-o-sluzbach/>>.

zjištění existence složitých postupů a formalit je třeba pokusit se o jejich zjednodušení. Aby byl tento cíl dosažitelný, ukládá směrnice členským zemím zákaz požadovat po cizím poskytovateli služeb originální doklady, jejich ověřené kopie nebo ověřené překlady. Příslušný orgán hostitelského státu se tak bude muset spokojit s neověřenými dokumenty s překladem do některého z domácích jazyků. Poskytovatel se vyhne nákladnému vyřizování úředně ověřených dokumentů.

Mezi nejdůležitější nástroje administrativního zjednodušení patří zavedení *jednotných kontaktních míst* (dále JKM), která budou podnikatelům nápomocna při poskytování služeb do jiného členského státu. Jeden úřad tak bude moci zprostředkovat pro poskytovatele služeb vyřízení všech potřebných formalit nutných pro poskytnutí služby nebo usazení, mezi něž patří různá prohlášení, registrace, žádosti o povolení výkonu služby a jiné. JKM poskytuje také cenné informace ohledně dokumentů potřebných pro výkon určité činnosti, kontaktních údajů orgánů apod. Nezbytná bude dostatečná jazyková vybavenost JKM a komunikace se bude odvíjet především elektronicky.

Kapitola III – Svoboda usazování pro poskytovatele

Cílem této kapitoly je usnadnění procesu výkonu svobody usazování. Zjednodušuje se proces povolování činností, jejichž předmětem je poskytování služeb. Zároveň jsou podrobně harmonizovány podmínky, za kterých lze v jednotlivých členských státech režimy povolování činností zachovat.

Nedílnou součástí kapitoly tvoří seznam požadavků, které nesmí být členskými státy zavedeny a pokud se tak již stalo, mají povinnost je zrušit. Jinak řečeno, směrnice ukládá členským státům, aby si v právních rádech ponechaly jen ty povolovací režimy, které vyhoví podmínkám jako je nediskriminace, nezbytnost povolovacího režimu z důvodu obecného zájmu a přiměřenost.

S oblastí povolovacích režimů souvisí nový mechanismus zvaný *procedura tichého souhlasu*. Spočívá v tom, že pokud se daný orgán v předem stanovené lhůtě nevyjádří k udělení nebo zamítnutí povolení, považuje se toto mlčení automaticky za souhlas k udělení povolení. Členské státy jsou oprostěny od povinnosti zavést tuto proceduru v případě naléhavého obecného zájmu.

Kapitola IV – Volný pohyb služeb

Touto kapitolou byl nahrazen princip země původu, jenž byl původním návrhem směrnice stanoven jako základní prvek úpravy volného poskytování služeb. Na jeho základě se měl poskytovatel služby při výkonu činnosti v jiném státě řídit právem státu, kde je usazen.

Musel by se řídit svými národními pravidly co do kvality a obsahu poskytované služby a tato pravidla by uplatnil i v souvislosti s reklamou, smluvními vztahy a odpovědností³⁴. Z tohoto principu samozřejmě existovala řada výjimek. Princip země původu byl nahrazen ustanoveními o svobodě poskytování služeb. Tento princip se od předchozího návrhu liší v tom, že přesně neurčuje, jakým právem se poskytování služeb bude řídit, ale stanovuje podmínky, za kterých může hostitelský členský stát vyžadovat po poskytovatelích služeb dodržování svého práva.

V prvním oddíle směrnice potvrzuje, že státy EU navzájem respektují právo poskytovat služby v hostitelském členském státě, který není státem usazení pro poskytovatele služeb. Hostitelský stát má zároveň povinnost na svém území zajistit jak volný výkon činnosti poskytování služeb, tak také volný přístup k poskytování služeb. V praxi dosud tento princip nebyl členskými státy plně zajištěn, neboť hostitelskými státy byly poskytovatelům služeb kladeny do cesty volnému poskytování služeb nejrůznější překážky. Směrnice se snaží tyto překážky v maximální míře odstranit. Členským státům je dovoleno ponechat si v právním řádu jen překážky nediskriminační, nezbytné a přiměřené.

Členské státy nesmí dále omezovat volný pohyb služeb konkrétními požadavky, jako je např. povinnost mít na území hostitelského státu provozovnu.

Výjimkou v režimu svobody poskytování služeb je vyloučení služeb obecného hospodářského zájmu. Všechny služby takto vyloučené nadále spadají pod ostatní ustanovení směrnice.

Tato kapitola upravuje také oblast týkající se práv příjemců služeb spočívající v zajištění neomezeného přijímání služeb od zahraničních poskytovatelů. Toho směrnice dosahuje posílením právní jistoty spotřebitelů, aby nemuseli mít obavy z využívání služeb z jiných zemí a zákazem právních restrikcí vůči spotřebitelům.

Směrnice zakazuje stanovit pro příjemce služeb povinnost získání povolení k přijetí služby od poskytovatele z jiného členského státu. Dále není vůči spotřebiteli služeb připuštěna diskriminace na základě státní příslušnosti nebo místa bydliště, to platí i ze strany poskytovatelů služeb. Konečně jsou vyjmenovány informace, které musí v případě zájmu spotřebitel služeb obdržet.

³⁴ EUROSKOP. *Směrnice o službách*. [online]. c2006 – 2008, [cit. 2008-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/47655/clanek/smernice-o-sluzbach/>>.

Kapitola V - Kvalita služeb

Právem spotřebitele služeb je nárok na kvalitu přijímaného produktu služby. Z tohoto důvodu je nutné, aby byly příjemcům služeb zpřístupněny informace o poskytovatelích a jejich službách, jejichž výčet směrnice přináší. Většina informací je příjemcům poskytována povinně, některé na žádost příjemce. Informace musejí být sdělovány jasně, jednoznačně a včas, tzn. před uzavřením smlouvy nebo před samotným poskytnutím služby. Mezi dalšími opatření na podporu kvality služeb patří pojištění obchodní odpovědnosti, obchodní sdělení nebo víceoborové činnosti.

Kapitola VI – Správní spolupráce

Dalším velkým opěrným bodem směrnice je nově vytvořený systém administrativní spolupráce mezi úřady členských států. Kvalitní administrativní spolupráce v poslední době značně pokulhávala a negativní důsledky byly znatelné ve fungování vnitřního trhu. Kromě dohledu nad poskytovateli služeb a jejich nabízenými službami bude vzájemná spolupráce spojena se zjišťováním informací, řešením konkrétních problémů, vymáháním, ukládáním sankcí a přijímáním patřičných opatření.

Směrnice přiřkla hostitelskému a domácímu státu určité kontrolní a dozorové pravomoci. V praxi se tato spolupráce realizuje prostřednictvím *IMI systému - Informačního systému vnitřního trhu*. Má propojit příslušné úřady členských států a umožnit jim vzájemnou komunikaci a navíc provést kontrolu např. správnosti údajů nebo pravosti předložených dokumentů. Tento systém je na základě ustanovení směrnice povinna vytvořit Evropská komise.

Screeningová a notifikační povinnost

Transpozice směrnice členskými státy do národních právních řádů není „zdarma“. Aby bylo možné splnit nároky směrnice, je třeba sjednotit právní předpisy jednotlivých států v takové míře, která by mezi nimi zajišťovala co největší podobnost ve způsobu poskytování služeb. Zlepšení situace na trhu služeb bude vykoupeno náklady členských států na provedení rozsáhlých úprav národní legislativy, aby splnily tuto směrnici. Metoda screeningu pro členské státy představuje povinnost prozkoumat svou legislativu a provést tím její kontrolu, což má ve výsledku zajistit odstranění přebytečných požadavků členských států vůči poskytovatelům služeb a odstranění všech právních překážek, jež by byly nějakým způsobem v rozporu s ustanoveními směrnice. Screeningová povinnost se vztahuje ke čtyřem oblastem ustanovení směrnice, a to k povolovacím režimům (čl. 9/2), požadavkům na usazení podléhajícím hodnocení (15/5), požadavkům na přeshraniční poskytování služeb (16/4)

a požadavkům na víceoborové činnosti (25/3). Požadavky, jež podléhají screeningu, musí státy oznámit Komisi s odůvodněním jejich nezbytnosti, přičemž tak musí být dále brány neustále v úvahu principy nediskriminace a proporcionality.

Notifikační povinnost znamená, že členské státy musejí Komisi od doby, co směrnice vstoupila v platnost, předem oznámit veškeré nové požadavky, které se chystají přijmout. Pokud se k nim Komise vyjádří negativně, členský stát nesmí opatření zavést.

3.5 Kritika směrnice

Ing. Lucie Šestáková, zástupkyně ředitele odboru vnitřního trhu a služeb EU Ministerstva průmyslu a obchodu ČR směrnici v konečné podobě hodnotí jako dobrý kompromis a zastává názor, že i podnikatelská obec ji přijala pozitivně. Stále však nemůže zapomenout na radikální změny, které do návrhu vnesl EP v jeho prvním čtení³⁵.

Tehdejší předseda EP **Josep Borrell** vyjádřil spokojenost s dosažením výsledné podoby směrnice, která umožnila „rovnováhu mezi liberalizací služeb a respektováním sociálních norem“³⁶.

Bývalý náměstek ministra průmyslu a obchodu **Martin Tlapa** říká, že trh se službami nebude tak liberální jak bychom si představovali, ale uznává, že nová směrnice výrazně zlepší současný stav. Směrnici považuje osobně za remízu, za maximum, co šlo v dané době prosadit³⁷.

Prezident svazu průmyslu a dopravy ČR **Jaroslav Míl** se nechal slyšet, že schválení návrhu směrnice je pro něj velkým zklamáním, jelikož se rozsah směrnice zásadně zúžil. Jako příčinu shledává vyloučení některých sektorů služeb. Politici dle jeho názoru nedokáží překročit svůj stín. Obecně propagují liberalizaci služeb, na druhou stranu nepodnikli reálné kroky. Veškerá energie na přípravu směrnice přišla vniveč.³⁸

Pavel Prior, člen řídicího výboru Svazu průmyslu a dopravy uvedl, že Evropa musí sektor služeb rehabilitovat, až dle jeho vlastních slov resuscitovat. Zdůraznil, že čeští

³⁵ TRADE REVIEW. *Vývoz služeb: Nevyužitý potenciál*. [online]. č. 2, 2007, [cit. 2008-04-15]. Dostupné z WWW: <http://www.gncz.cz/files/Trade-review-c-2_2007_truncated.pdf>.

³⁶ EURACTIV. *Evropským parlamentem prošla směrnice o službách*. [online]. 16. 11. 2006, [cit. 2008-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/podnikani-v-eu0/clanek/evropskm-parlamentem-prolasmrnic-o-slubch>>.

³⁷ HONZÁK, R. *Martin Tlapa: Dohodnutá pravidla považují pro nás za remízu*. [online]. 16. 11. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <http://hn.ihned.cz/c3-19771090-500000_d-dohodnuta-pravidla-povazuji-pro-nas-za-remizu>.

³⁸ HONZÁK, R., SKALKOVÁ, O. *Liberalizace služeb? Jen kompromis*. [online]. 16. 11. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <http://hn.ihned.cz/3-17854770-Liberalizace+slu%9Eeb+JEn+kompromis-500000_d-32>.

podnikatelé očekávali po vstupu do EU stejně vstřícný přístup a otevřenost ze strany starých členských států jako poskytuje ČR. Místo toho jen narážejí na bariéry.

Dle jeho názoru je k mobilitě služeb třeba mobilita pracovníků. Staré členské státy se prý bojí sebe sama, mají strach z konkurence. Překážky na vnitřním trhu vytvářejí samy členské státy, neboť mají podnikatelé strach z konkurence.

Ačkoli je směrnice v konečné podobě ve srovnání s původním návrhem značně omezená, je nutné implementovat ji co nejdříve. Při implementaci je nezbytné zdůrazňovat vyhodnocování – především na efektivní fungování JKM a využívání informačních technologií.

Dle názoru Priora očekávají zástupci průmyslu od směrnice zejména zjednodušení a zprůhlednění národní legislativy³⁹.

3.6 Dopady směrnice o službách

Přijetí nové směrnice bude mít dříve či později citelné dopady – v pozitivním slova smyslu - nejen na podnikatele a spotřebitele v celé EU, ale také na evropské hospodářství. V mnoha oblastech, které ovlivní, bude doajista zaznamenán její přínos. Pozitivní dopad se odhaduje v oblasti ekonomického růstu, předpokládá se zvýšení zaměstnanosti a produktivity práce.

V souvislosti s předložením návrhu směrnice začaly vznikat různé studie a analýzy na komunitární i národní úrovni odhadující její dopady a přínosy v různých oblastech. Konkrétně Nizozemská studie CPB z roku 2004 se zabývala účinky nové směrnice na obchod se službami a investice do služeb. Důležitou otázkou je, zda směrnice opravdu bude řešit stimulaci přeshraničního obchodu a přímých investic do služeb. Dále byla předmětem zkoumání heterogenita uvnitř EU co do regulace produktového trhu a způsob, jak by ji nová směrnice mohla snížit a jak by to účinkovalo na oboustranný obchod a investice na trhu služeb. Výsledné zjištění konstatuje, že obchod s komerčními službami v EU by se mohl zvýšit o 15-30 %, zatímco u přímých zahraničních investic se očekává 20-35%⁴⁰ růst.

Institut Compenhagen economics je autorem nejvýznamnější studie dopadů směrnice na unijní úrovni. Přijetí směrnice mělo zvýšit ekonomický růst o 0,6 %, zaměstnanost v EU

³⁹ EURACTIV. Podnikatelé: Podmínkou mobility služeb je mobilita pracovníků. [online]. 16. 11. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/mobilita-pracovnik/clanek/podnikatele-podminkou-mobility-sluzeb-je-mobilita-pracovniku>>.

⁴⁰ KOX, H., LEJOUR, A., MONTIZAAN, R. Dokument CPB. *Volný pohyb služeb uvnitř EU*. [online]. Úřad pro analýzu hospodářské politiky, říjen 2004, [cit. 2008-04-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument2817.html>> ISBN 90-5833-195-4>.

o 0,3 %, což by mělo znamenat vznik 600 000 nových pracovních míst. Reálné mzdy měly růst o 0,4 %, odhad růstu návratnosti kapitálu činí 1,1 %.⁴¹

Jak se důsledky zavedení směrnice projeví konkrétně v ekonomice České republiky? Touto otázkou se v roce 2005 zabývala Česká agentura na podporu obchodu, jejímž východiskem se stal původní návrh v konsolidovaném znění Rady EU z května 2005. Česká republika pocítí veskrze pozitivní dopady směrnice. HDP by dle odhadů měl vzrůst o 1-2 %, což značí 24-50 mld. Kč. Mělo by vzniknout okolo 25 tisíc nových pracovních míst, což odpovídá asi 0,5% pracovní síly v ČR. Zavedení směrnice se pozitivně projeví i v růstu českého exportu, jehož výše by v tržbách měla činit asi 14 mld. Kč. Projev účinků směrnice se po zavedení očekává v horizontu 3-5 let, a to jednorázově. Naproti tomu se směrnice negativně projeví v oblasti rekreačních, kulturních a sportovních činností⁴².

3.7 Hodnocení směrnice o službách na vnitřním trhu

Směrnice o službách je v této oblasti nejvýznamnějším legislativním počinem od zavedení vnitřního trhu v roce 1993. Obecně je respektován fakt, že finální obsah směrnice není sice ideální, přesto je ale výsledkem kompromisu mezi názory členských států na fungování vnitřního trhu. Při tak velké členské základně bychom možná ani lepší výsledek čekat nemohli.

Se směrnicí samozřejmě nejsou zcela všichni spokojeni. Zejména nové členské státy se netají názorem, že mohla být odvážnější a že v tomto znění stejně moc změn nepřinese. Každopádně je přijetí tohoto aktu krokem správným směrem. Ačkoli se nepodařilo odstranit některé bariéry volného pohybu služeb v dostatečné míře, bylo alespoň nastartováno zjednodušení způsobu, jak se s nimi vypořádat. Určité bariéry, jako je třeba ta jazyková, půjdou překlenout jen těžko. Nové bariéry by však dle mého názoru vznikat neměly, neboť státy jsou přísně hlídány Komisí, které zdůvodňují nutnost jimi zachovaných omezení.

Z poznatků zpracovaných ekonomických studií lze vyvodit pozitivní dopady směrnice na široké spektrum oblastí. Ty se podle mě nejprve projeví v příhraničních oblastech zvýšením mezinárodního obchodu se službami. Směrnice nebude působit jen v rámci přeshraničního poskytování služeb, ale dozajista její výhody a nové instituty využijí

⁴¹ EUROSKOP. *Směrnice o službách*. [online]. c2006 – 2008, [cit. 2008-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/47655/clanek/smernice-o-sluzbach/>>.

⁴² ČESKÁ AGENTURA NA PODPORU OBCHODU. *Analýza ekonomických dopadů návrhu směrnice o službách na vnitřním trhu*. [online]. 09. 11. 2005, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://download.mpo.cz/get/26535/32947/347821/priloha003.pdf>>.

i podnikatelé na národní úrovni, takže bude mít určitý dopad i na poskytování služeb vnitrostátně. Kupříkladu taková jednotná kontaktní místa budou sídlit v každém z členských států, tudíž nevidím sebemenší důvod, proč by nemohla být využívána i pro domácí potřebu stejně jako taková procedura tichého souhlasu.

3.7.1 Řeší směrnice vymezené bariéry?

Jen tím, že směrnice obsahuje screeningovou povinnost, započalo řešení jednoho problému. Členské státy byly donuceny zamyslet se nad požadavky ve své legislativě, které uplatňují vůči poskytovatelům služeb, z nichž ty neopodstatněné se zruší a zachování ostatních musí být zdůvodněno. Dojde tak k částečnému smazání heterogenity právních řádů členských států.

Směrnice si ve svých cílech stanovuje odstranění co možná největšího počtu administrativních překážek. V rámci vysílání pracovníků nebylo dosaženo žádného úspěchu, neboť tato oblast není předmětem úpravy směrnice.

V tomto směru byly jinak zaznamenány podle mého názoru velké pokroky. Potlačení povinnosti předkládat originály nebo ověřené kopie dokumentů je jedním z nich. Také JKM budou značným přínosem pro zjednodušení administrativy. Podnikatelé si zatím musejí vyřizovat potřebné formality na různých úřadech, což pro ně představuje časovou prodlevu, jíž by mohli využít jiným způsobem. Jelikož v současnosti zároveň na trhu služeb panuje velice nízká informovanost co se týká způsobu poskytování služeb, JKM budou schopna tento deficit odstranit. Navíc systém administrativní spolupráce mezi státy (IMI systém) přispěje k jejich rychlejší komunikaci a výměně informací, zvýší se dohled nad poskytovateli služeb.

Se všeobecně nízkou informovaností o volném poskytování služeb úzce souvisí i současné špatné postavení spotřebitele na trhu služeb, jemuž jsou v jeho rámci přiznány velmi omezené pravomoci. Příjemci služeb chybí dostatečný přísun kvalitních informací o nabízené službě, proto mnohdy nabídku odmítá. Za určitých okolností je příjemce služeb nucen vyřídit si také povolení pro příjem služby od poskytovatele. Stává se, že je spotřebitel zároveň diskriminován na základě státní příslušnosti nebo bydliště. Směrnice se proto chystá významně posílit práva příjemce služeb, což spočívá především v zajištění dostatečných informací o službě a poskytovateli a umožněním přijímat služby bez výše uvedených překážek. Dále se směrnice snaží ve prospěch příjemců služeb omezit právě legislativní překážky a zamezit diskriminaci na základě státní příslušnosti a bydliště.

Téměř žádného pokroku nebylo dosaženo v oblasti úpravy přeshraničního poskytování služeb. Revoluční myšlenka principu země původu byla zamítnuta, mírné zlepšení stávající

situace přináší seznam zakázaných požadavků v této oblasti, které jsou v současnosti vůči poskytovatelům služeb ze stran členských států uplatňovány a které tedy alespoň částečně přispějí k liberalizaci služeb.

Co se týká svobody usazování, dojde oproti současnému stavu také k některým pozitivním změnám. Především budou zjednodušeny povolovací režimy, jež jsou v současné době velmi zdoluhavou záležitostí. K jejich urychlení přispěje procedura tichého souhlasu. Odpadne např. povinnost registrace subjektu, povinnost mít v hostitelské zemi sídlo nebo požadavek o povolení k pobytu, jelikož směrnice odstraňuje nepřiměřené požadavky kladené do cesty jak svobodě usazování, tak také volnému pohybu služeb.

Konečně pevně věřím v to, že v budoucnu bude možné očekávat postupné uvolňování striktních požadavků členských států na základě pozitivní zkušenosti s liberalizací služeb uskutečněné s pomocí právě nové směrnice a že budou postupně přijímány další akty prosazující radikálnější pravidla pro utužování vnitřního trhu v rámci svobody volného pohybu služeb.

Závěr

Svoboda volného pohybu služeb se zdá být pro několik následujících let vyřešena. V blízké budoucnosti se stane předmětem zkoumání především to, zda se všem členským státům podaří včas implementovat novou směrnici o službách na vnitřním trhu, jak dalece bude směrnice fungovat nebo jak dokáže naplňovat své předem vytyčené cíle a zda se podaří uvést v chod všechny nově ustanovené instituty, jež přináší. Nejsložitější z mého pohledu ale bude udržet obecné povědomí o tom, že ještě zdaleka není vyhráno a neusnout, lidově řečeno, na vavřínech.

Ačkoli jsem došla k závěru, že směrnice opravdu nějakým způsobem problémy zachycené na trhu služeb řeší, nepřináší stále ten očekávaný výsledek, jímž by podle většiny radikálně smýšlejících byla zajištěna opravdová liberalizace služeb. Na mysli mám samozřejmě princip země původu. Jak jsem již ve třetí kapitole uvedla, existuje názor, že liberalizace na trhu služeb bude existovat tehdy, až se bude veškeré poskytování služeb řídit právem domácího státu. Pokud k realizaci tohoto systému někdy dojde, urazí, dle mého názoru, svoboda poskytování služeb ve svém vývoji ještě dlouhou cestu.

Z velké části jsou vyřešeny administrativní překážky. Směrnice zavádí poměrně dost novinek, které z mého pohledu umožní ani ne tak snížit množství administrativní zátěže, jako spíše vyřešit problém efektivity při vyřizování formalit. Naproti tomu stále přetrvávají právní překážky spočívající v rozdílné legislativě jednotlivých států. Sbližování právních řádů pro účely odstranění nadbytečných a omezujících požadavků vůči poskytovatelům služeb bylo provedeno v rámci screeningu. Jiný zásah pro odstranění právních překážek proveden nebyl.

Nemohu nechat bez povšimnutí otázku vysílání pracovníků, která se svobodou poskytování služeb přímo souvisí. Přestože se Komise zavázala věnovat se tomuto tématu samostatně, mohl mu být ve směrnici vyhrazen prostor. Původní návrh směrnice s jeho úpravou počítal a pokud odkáží na druhou kapitolu, kde pojednávám detailně o překážkách panujících v této oblasti, je opravdu udivující, že se úprava směrnice této oblasti vyhýbá.

Důležitým bodem směrnice se stala kapitola o posílení práv příjemců služeb. Ti měli ve vztahu k poskytovateli služeb vždy podřadné postavení, neboť jediným dokumentem dokládající jejich obchodní vazby je smlouva, kterou si poskytovatel služby většinou přizpůsobí svým potřebám a může spotřebitele služeb dokonce poškodit. Na základě směrnice by měl získat spotřebitel taková práva, která mu při přijímání služeb od zahraničních poskytovatelů zajistí povědomí o charakteru přijímané služby a jeho podřadné postavení přinejmenším vyrovná s postavením poskytovatele služeb.

Pokud se podíváme na úpravu samotné svobody poskytování služeb a svobody usazování, jediný významnější přínos směrnice spočívá v odstranění neopodstatněných požadavků vůči poskytovatelům služeb a vůči podnikatelům, kteří se chtějí v zájmu poskytování služeb usadit v jiném členském státě. Určitým zjednodušením se stává také urychlení povolovacích režimů.

V roce 2010 se tedy staneme svědky fungování nového mechanismu harmonizujícího vybrané sektory služeb (směrnice se vztahuje jen na určitý výčet služeb). Směrnice o službách v takovém rozsahu se v současnosti objevuje na vnitřním trhu služeb poprvé a všichni, zejména politici a podnikatelé, netrpělivě čekají, jakých obrysů nabude v budoucnu.

Alespoň minimální liberalizace služeb se dočkáme, o tom není pochyb. Jaké důsledky z ní plynou evropské ekonomice a tudíž i národnímu hospodářství? Jaké výhody zaznamenají zejména malé a střední podniky?

V době dnešních bariér na trhu služeb si malé a střední podniky nemohly dovolit své ač mnohdy kvalitní služby exportovat do zahraničí. Většina těchto firem v celé Evropské unii volila schůdnější cestu, a to cestu vnitrostátního obchodu. V prostředí, které se díky směrnicí pomalu tvoří, bude možné mnohem více využít zahraničních příležitostí k poskytování služeb, zvýší se nejen zaměstnanost ve službách, ale s ní poroste také hospodářství a konkurenceschopnost malých a středních podniků. Spotřebitelům se rozšíří spektrum poskytovaných služeb, zvýší se jejich kvalita a zároveň se v konkurenčním prostředí sníží jejich cena.

To vše jsou odhady, pouhé světlé vyhlídky do budoucna. Nová směrnice o službách přiblížila pro mnohé jejich sny realitě a je jen otázkou času, kdy tato fakta budeme moci posoudit v autentickém prostředí, v prostředí směřujícím k úplnému dokončení jednotného vnitřního trhu Evropské unie.

Seznam použité literatury

Knihy

- 1) DAUSES, M. A. *Příručka hospodářského práva EU*. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2002. 776 s. ISBN 80-86395-32-4.
- 2) ONDŘEJ, J., PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J., PULGRET, M. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 366 s. ISBN 978-80-7179-558-2.
- 3) PÍTROVÁ, L., POMAHAČ, R. *Průvodce judikaturou Evropského soudního dvora*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2006. 288 s. ISBN 80-7201-584-2.
- 4) POILLOT-PERUZZETTO, S., LUBY, M., SVOBODA, P. *Evropské právo a podnik*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-7201-384-X.
- 5) TICHÝ, L., ARNOLD, R., SVOBODA, P., ZEMÁNEK J., KRÁL, R. *Evropské právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 919 s. ISBN 80-7179-449-X.
- 6) TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. Praha: Linde Praha, a.s.. 2004. ISBN 80-7201-478-1.

Internetové zdroje

- 7) AGENTURA PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ. *Podnikání v podmínkách EU: Teoretická část. Databáze nejlepších praktik*. [online]. [cit. 2008-03-28]. Dostupné z WWW: <http://www.bestpractices.cz/praktiky/podnikani_v_podminkach_eu/teorie/teoreticka_cast_uvod.doc>.
- 8) BUSINESSINFO. *Kapesní průvodce směrnicí o službách na vnitřním trhu*. [online]. 19. 06. 2007, [cit. 2008-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/files/2005/070619_kapesni-pruvodce-smernici-o-sluzbach.pdf>.
- 9) BUSINESSINFO. *Příležitosti pro podnikání ve službách na evropských trzích*. [online]. 05. 06. 2007, [cit. 2008-04-13]. Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/files/2005/070405_CSP-MPO-Prirucka-SLUZBY.pdf>.
- 10) BUSINESSINFO. *Uznávání odborných kvalifikací*. [online]. 07. 03. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikatelske-prostredi/uznavani-odbornych-kvalifikaci/1000520/39550/>>.
- 11) CABRNOCH, M. *Evropský parlament podpořil protekcionismus*. [online]. 06. 11. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.virtually.cz/index.php?art=13043>>.
- 12) ČESKÁ AGENTURA NA PODPORU OBCHODU. *Analýza ekonomických dopadů návrhu směrnice o službách na vnitřním trhu*. [online]. 09. 11. 2005, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://download.mpo.cz/get/26535/32947/347821/priloha003.pdf>>.

- 13) EURACTIV. *Evropským parlamentem prošla směrnice o službách*. [online]. 16. 11. 2006, [cit. 2008-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/podnikani-v-eu0/clanek/evropskm-parlamentem-prola-smrnice-o-slubch>>.
- 14) EURACTIV. *Jaký dopad bude mít směrnice o službách na ČR?* [online]. 16. 11. 2005, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/obchod-a-export/clanek/jak-dopad-bude-mt-smrnice-o-slubch-na-r>>.
- 15) EURACTIV. *Komise chce omezit byrokracii při vysílání pracovníků*. 14. 06. 2007, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/mobilita-pracovnik/clanek/komise-chce-omezit-byrokracii-pri-vysilani-pracovniku>>.
- 16) EURACTIV. *Podnikatelé: Podmínkou mobility služeb je mobilita pracovníků*. [online]. 16. 11. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/mobilita-pracovnik/clanek/podnikatele-podminkou-mobility-sluzeb-je-mobilita-pracovniku>>.
- 17) EURACTIV. *Verheugen: Cílem je odstranit maximum byrokratických překážek*. [online]. 07. 03. 2008, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/podnikani-v-eu0/clanek/verheugen-cilem-je-odstranit-maximum-byrokratickych-prekazek>>.
- 18) EURLEX. *Rozsudek Soudního dvora: Rush Portuguesa*. [online]. 18. 12. 2007, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005J0341:CS:HTML>>.
- 19) EURLEX. *Směrnice o vysílání pracovníků*. [online]. [cit. 2008-02-22]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1997:018:0001:001:CS:HTML>>.
- 20) EUROSKOP. *Politika ochrany spotřebitele*. [online]. c2006 – 2008, [cit. 2008-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/40539/110895/clanek/politika-ochrany-spotrebitel-v-eu/pravni-ochrana-spotrebitel/>>.
- 21) EUROSKOP. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu*. [online]. [cit. 2008-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://download.mpo.cz/get/31182/34462/370481/priloha001.pdf>>.
- 22) EUROSKOP. *Směrnice o službách*. [online]. c2006 – 2008, [cit. 2008-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/47655/clanek/smernice-o-sluzbach/>>.
- 23) EUROSKOP. *Smlouva o založení Evropského společenství v aktuálním znění*. [online]. c2006 – 2008, [cit. 2008-01-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/30/8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>>.
- 24) EUROSKOP. *Volný pohyb služeb a kapitálu*. [online]. c2006 – 2008, [cit. 2008-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/40550/110819/clanek/jednotny-vnitri-trh/volny-pohyb-sluzeb-a-kapitalu/>>.
- 25) HONZÁK, R. *Martin Tlapa: Dohodnutá pravidla považují pro nás za remízu*. [online]. 16. 11. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <http://hn.ihned.cz/c3-19771090-500000_d-dohodnuta-pravidla-povazuji-pro-nas-za-remizu>.
- 26) HONZÁK, R., SKALKOVÁ, O. *Liberalizace služeb? Jen kompromis*. [online]. 16. 11. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <http://hn.ihned.cz/3-17854770-Liberalizace+slu%9Eeb+JEn+kompromis-500000_d-32>.

- 27) HRADIL, J. *Volný pohyb osob a uznávání odborné kvalifikace v primárním právu Evropského společenství*. [online]. [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.svses.cz/skola/akce/konf/peu03/texty/hradil.pdf>>.
- 28) JOKLOVÁ, K., KLEČKOVÁ, J., KVÁČA, V., KVÁČOVÁ, J., KYSILKOVÁ, B., RYŠAVÁ, J., ŠOUREK, J. *Pravidla pro volný pohyb služeb a svobodu usazování v EU*. [online]. Svaz obchodu a průmyslu České republiky, 2006, [cit. 2008-03-15]. Dostupné z WWW: <http://www.socr.cz/images/prirucka/pdf/ev.pdf>. ISBN 80-239-7718-0.
- 29) KOX, H., LEJOUR, A., MONTIZAAN, R. Dokument CPB. *Volný pohyb služeb uvnitř EU*. [online]. Úřad pro analýzu hospodářské politiky, říjen 2004, [cit. 2008-04-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument2817.html>> ISBN 90-5833-195-4>.
- 30) MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Ministři hospodářství EU řekli ano liberalizaci služeb*. [online]. 01. 06. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument17713.html>>.
- 31) MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Návrh směrnice o službách na vnitřním trhu*. [online]. c2005, [cit. 2008-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://download.mpo.cz/get/26360/26315/293068/priloha001.doc>>.
- 32) MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Přeshraniční poskytování služeb v návrhu směrnice o službách*. [online]. 03. 01. 2006, [cit. 2008-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument1237-strana2.html>>.
- 33) MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Terminologie používaná v souvislosti se Směrnicí o službách na vnitřním trhu*. [online]. 21. 12. 2006, [cit. 2008-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument26730-strana2.html>>.
- 34) MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Vysílání pracovníků – základní informace*. [online]. 15. 08. 2006, [cit. 2008-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument21355.html>>.
- 35) NA STOPĚ. *Směrnice 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu a její implementace*. [online]. c2002 – 2007, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <http://www.cebce.cz/nastope/dokums_raw/iv_materi_1.doc>.
- 36) NA STOPĚ. *Volný pohyb služeb: Dění na úrovni EU*. [online]. c2002 – 2007, [cit. 2008-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.cebce.cz/nastope/cz/podrobne-informace/show-3/>>.
- 37) STAVINOHOVÁ, P. *Svoboda usazování společností*. [online]. 28. 09. 2006, [cit. 2008-01-30]. Dostupné z WWW: <http://ihned.cz/1-10024760-19380710-000000_print-fb>.
- 38) TRADE REVIEW. *Vývoz služeb: Nevyužitý potenciál*. [online]. č. 2, 2007, [cit. 2008-04-15]. Dostupné z WWW: <http://www.gncz.cz/files/Trade-review-c-2_2007_truncated.pdf>.
- 39) VALENTOVÁ, K. *O podmínkách vyslání zaměstnanců k výkonu práce do ostatních členských zemí EU*. [online]. 21. 02. 2007, [cit. 2008-03-26]. Dostupné z WWW: <http://www.pwc.com/cz/cze/ins-sol/issues/2007/VysilaniZamestnancuEu_KV.html>.
- 40) VALIŠ, Z. *Češi mohou nabízet služby v EU volněji*. [online]. 16. 11. 2006, [cit. 2008-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.radio.cz/cz/clanek/85353>>.

Seznam zkratk

čl.	článek
ČR	Česká republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
EHS	Evropské hospodářské společenství
EP	Evropský parlament
ES	Evropské společenství
ESD	Evropský soudní dvůr
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
IMI systém	Informační systém vnitřního trhu; Internal Market Information System
JKM	Jednotné kontaktní místo
JVT	Jednotný vnitřní trh
mld.	miliarda
odst.	odstavec
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
SES	Smlouva o Evropském společenství

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4. 2008

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Nerudova 468, 735 81 Bohumín

Seznam příloh

Příloha 1 – Přehled služeb

Přílohy

Přehled služeb

Služby vyňaté ze směrnice o službách
<ul style="list-style-type: none">☐ služby obecného zájmu ne hospodářské povahy (veřejnou správu, veřejné školství a jiné služby poskytované státem při plnění jeho veřejných úkolů)☐ finanční služby (bankovníctví, úvěry, pojištění a zajištění, zaměstnanecké či osobní důchody), cenné papíry, investiční fondy, platby a investiční poradenství)☐ služby a sítě elektronických komunikací a s nimi spojená zařízení a služby☐ dopravní služby včetně přístavních služeb☐ zdravotní služby☐ sociální služby v oblasti sociálního bydlení, péče o děti a podpory rodin a osob ve stavu nouze☐ služby agentur na zprostředkování dočasné práce☐ audiovizuální služby☐ hazardní hry, včetně loterií a sázek☐ soukromé bezpečnostní služby☐ služby poskytované notáři a soudními vykonavateli☐ činnosti spojené s výkonem veřejné moci
Služby upravené směrnicí o službách
<ul style="list-style-type: none">☐ činnost lékaře☐ zubního lékaře☐ farmaceuta☐ veterinárního lékaře,☐ všeobecné zdravotní sestry☐ porodní asistentky☐ advokáta☐ manažerské služby☐ certifikace a testování☐ správa budov včetně údržby kanceláří☐ reklama☐ služby nábory pracovníků☐ služby obchodních zástupců☐ právní nebo daňové poradenství☐ služby v oblasti nemovitostí☐ stavebnictví včetně služeb architekta☐ distribuční odvětví☐ organizace veletrhů☐ pronájem vozidel☐ cestovní kanceláře☐ služby v oblasti cestovního ruchu včetně služeb turistických průvodců☐ služby pro volný čas☐ sportovní střediska☐ zábavní parky☐ podpůrné služby pro domácnost, např. péče o starší občany